

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Návrh činností pro rozvoj grafomotorických dovedností v Mateřském centru Hnízdo – Zábřeh, se zaměřením na děti ve věku 5 - 7 let.
Development Programme Graphomotoric for Children in Maternity Center Hnízdo – Zábřeh focusing on children aged 5 - 7 years.

Bakalářský projekt

Autor: Vendula Rumanová

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová. PhD.

Olomouc 2016

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Návrh činností pro rozvoj grafomotorických dovedností v Mateřském centru Hnízdo – Zábřeh, se zaměřením na děti ve věku 5 - 7 let.
Development Programme Graphomotoric for Children in Maternity Center Hnízdo – Zábřeh focusing on children aged 5 - 7 years.

Bakalářský projekt

Autor: Vendula, Rumanová

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová. PhD.

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Návrh činností pro rozvoj grafomotorických dovedností v Mateřském centru Hnízdo – Zábřeh, se zaměřením na děti ve věku 5 - 7 let“ vypracovala samostatně a použila jen literaturu a podkladové materiály uvedené v příloženém seznamu.

V Zábřehu dne 11. 4. 2016

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářského projektu paní magistře, doktorce Marcelce Fojtíkové Roubalové za odbornou konzultaci, podněty a připomínky k této práci.

Děkuji paní Ireně Švédové za poskytnutí cenných informací o Mateřském centru Hnízdo Zábřeh.

Děkuji Bc. Haně Vodičkové, která v pedagogické oblasti působí již více, než dvacet let, za cenné rady z praxe.

Obsah

Úvod	7
Cíle bakalářského projektu	8
1. Grafomotorika.....	9
1.1 Terminologické vymezení pojmů grafomotoriky	9
1.1.1 Vznik a význam písma	10
1.2 Význam dětské kresby	11
1.3 Vývojová stádia kreslení	12
1.4 Pracovní návyky při kreslení a psaní.....	13
1.4.1 Výběr kreslicích a psacích potřeb	14
1.4.2 Poloha těla při kreslení a psaní.....	14
1.4.3 Postavení ruky při kreslení a psaní.....	14
1.4.4 Uvolnění ruky při psaní.....	15
1.4.5 Úchop psacího náčiní	15
1.5 Skupiny obtížnosti uvolňovacích grafomotorických cviků.....	16
1.5.1 Metodika uvolňovacích grafomotorických cviků	18
1.6 Grafické prvky dětské kresby.....	18
1.6.1 Rozdělení grafických prvků podle obtížnosti.....	19
1.7 Lateralita	24
1.7.1 Druhy lateralit podle typu	25
1.7.2 Typy lateralit podle stupně.....	26
1.7.3 Typy lateralit podle vztahu mezi lateralitou ruka a oko.....	26
2. Mateřské centrum	28
2.1 Pojem „mateřské centrum“ a důvody vzniku mateřských center	28
2.2 Sít mateřských center o. s.....	29
2.2.1 Historie mateřských center.....	30
2.3 Mateřské centrum Hnízdo - Zábřeh	31
2.3.1 Historie Mateřského centra Hnízdo.....	32
2.3.2 Poslání a cíle Mateřského centra Hnízdo	33
2.3.3 Pravidelný program a činnosti Mateřského centra Hnízda	34
2.3.4 Financování Mateřského centra Hnízdo.....	36

2.3.5	Kroužek Rozvoj grafomotorických dovedností	37
3.	Praktická část	40
3.1	Věková kategorie 5 – 7 let	46
3.1.1	Podzim	47
3.1.2	Zima	48
3.1.3	Jaro	50
3.1.4	Léto	51
3.2	Děti mladší pěti let	52
	Závěr	54
	Použité zdroje	55
	Přílohy	59

Úvod

Cílem výchovně vzdělávacího procesu předškolního dítěte, je jejich všestranný rozvoj a to přesně rozvoj schopnosti učení s individuálním, skupinovým i kolektivním přístupem ke každému dítěti, v úzké spolupráci s rodinou, tak, aby si dítě osvojilo základy hodnot, na nichž je založena naše společnost a stalo se samostatnou bytostí. K plnění těchto cílů v současné době ve značné míře přispívají i mateřská centra. Úkolem společnosti i mateřských center je vést děti ke zdravému způsobu života, vzájemné ohleduplnosti, ochotě si pomáhat, chránit zdraví své i ostatních, chránit přírodu a životní prostředí. Podstatná je osobní spokojenost a pohoda v návaznosti na rodinnou výchovu.

Při hledání odpovědí na otázku, co a jak můžu udělat, abych k plnění těchto cílů přispěla jako sociální pedagog, vznikl můj bakalářský projekt.

Cíle bakalářského projektu

Cílem teoretické části bakalářského projektu je osvojit si poznatky z oblasti rozvoj grafomotorických dovedností. Dále se budu soustředit na problematiku mateřských center v České republice, v užším slova smyslu, později na Mateřské centrum Hnízdo v Zábřehu.

Cílem praktické části je navrhnout projekt kroužku „Rozvoj–grafomotorických dovedností“ pro děti, které Mateřské centrum Hnízdo pravidelně navštěvují. Projekt je zaměřen na věkovou kategorii 5 - 7 let.

1. Grafomotorika

Grafomotorika je soubor psychomotorických činností, projevujících se při psaní a kreslení. Jednotlivé pohyby jsou zakládány na spolupráci oka a ruky, tedy i na zrakovém vnímání (Veselá a Simonidesová, 2014). Pomocí diagnostiky úrovně grafomotoriky rovněž můžeme provést diagnózy v oblasti psychických stavů, procesů a vlastností, poruch a nemocí jedince (Mlčáková 2009, str. 10).

1.1 Terminologické vymezení pojmů grafomotoriky

V prvních fázích učení na první stupni základní školy, se dítě nejčastěji učí psát a číst. Podle Jiráňka (1955), rozdělujeme složky psaní, které na sebe úzce navazují, na - *grafickou* a *pravopisnou* složku. Grafická složka zahrnuje tvoření tvaru písmene, jejich spojů a slov, naopak pravopisná složka se zaměřuje na záznam myšlenek s užitím pravopisu. Pojem „pravopis“ se definuje jako celek konvenčních pravidel o používání písmen a interpunkčních znamének, která se zapisují při mluvě. (Lotko 1999, str. 82).

Termín grafomotorika se skládá ze slov grafo a motorika. Slovo grafo má řecký původ a znamená, píše, psát, psaní, písemný. Pojem motorika naopak pochází z latinského motus = pohyb. Do motoriky se zařazují veškeré pohyby lidského těla a organismu. Dvořák (2001, s. 74) vysvětluje, že grafomotorika se projevuje specifickou motorikou a koordinovanou pohybovou aktivitou za účelem grafických projevů jako je kreslení, psaní apod. Průcha (2003) definuje grafomotoriku jako celek psychomotorických činností, které jedinec provozuje při psaní. Písmo hraje proto velmi důležitou roli v rozvoji člověka a provází nás už několik staletí.

1.1.1 Vznik a význam písma

Písmo se řadí do největších vynálezů v dějinách lidstva. Díky písmu si lidé dokázali předávat myšlenky, poznatky a zkušenosti. Písmo má možnost uchovat se po delší dobu a je přenosné. Mezi nejstarší písmo na světě patří to, které stvořili Sumerové v Mezopotámii před 3000 př. n. l. Znaky, připomínající ptačí stopy v blátě, psali na hliněné tabulky pomocí rákosu. V Egyptě kněží psali tzv. hieroglyfy, známé také jako posvátné obrazové písmo. Znaky se sekaly do kamene, na různé předměty, nebo se zaznačily na papyrus (Mlčáková, 2009). Podle autorek Spáčilové a Šubové je svět historických symbolů důležitý pro civilizační komunikaci. Schopnost umět psát se v dnešní společnosti řadí do základních prvků vzdělávání a je jednou ze základních podmínek při komunikaci. Písmo se chápe ve dvojím významu. V první významu chápeme písmo jako grafickou soustavu znaků, ve kterém má každý znak určitou složku řeči. V druhém významu se písmo jeví jako celkový proces činnosti psaní (Spáčilová, Šubová, 2004). Už v raném věku se dítě setkává s kreslením a malováním. V tomto procesu dítě pocítuje radost z jevících se obrazců pod jeho rukou. Z pravidla se v tomto případě neklade příliš velký důraz na to, co se kreslí, ale hlavně, že se kreslí.

Z historických pramenů víme, že první písma byla obrázková, kdy každý obrázek sdělovat určitý předmět nebo druh činnosti. Písmo hláskové se postupem let vyvinulo z písma obrázkového. Psací látky, které prošly také vývojem, hrály a hrají velmi důležitou roli. Musí být pevné, přenosné a musí být snadně přístupná. Mezi psací látky můžeme zařadit „látky“, na které se nejen píše, ale je jimi i psáno: kámen, papyrus, hedvábí. V 15. století se objevil největší vynález té doby, a to knihtisk, který pomohl ke snadnějšímu sdělení informací (Mlčáková, 2009).

1.2 Význam dětské kresby

Pro dítě je kresba přirozený proces, který ho baví. Dokáže pomocí kresby něco vytvořit či sdělit a přináší jim mu to pocit uspokojení a radosti. Problémem je, že děti většinou samy kreslit nezačnou, musíme je k tomu navést či a namotivovat. U některých dětí se můžeme setkat dokonce s odmítáním kreslení. Kreslení hraje důležitou roli při ovládnutí dovednosti psaní. Než dítě nastoupí do školy, je nutné, aby zvládalo požadovanou úroveň jemné motoriky, senzomotoriky a grafomotoriky. Při posuzování zralosti v této oblasti se nejvíce využívá Jiráskův orientační test školní zralosti, který nám poskytne důležité orientační informace o úrovni kresby dítěte. Test zahrnuje kresbu lidské postavy, auta, či květiny, geometrické tvary, psací písmo a skupiny teček (Bednářová, Šmardová 2006, str. 6)

Dětská kresba může zajímat odborníky z oblasti pedagogiky, psychologie, speciální pedagogiky a pedagogiky v oblasti výtvarné výchovy. U kreslicího dítěte si všímáme především vývoje kresby a vývoje úchopu psacího náčiní (Mlčáková 2009, str. 31). Jak už je výše naznačeno, kresba přikládán velký význam z hlediska vývojové diagnostiky, ale také z hlediska diferenciatní diagnostiky a diagnostiky osobnosti. Kresba je v této souvislosti cestou k navázání dobrého kontaktu s dítětem a vhodným postupem k terapeutickému zásahu.

Kresba dítěte může poskytnout několik důležitých podstatných informací, které se mohou stát důležité důležitémi pro další kroky. Bednářová a Šmardová (2006, str. 6), uvádějí zejména:

- informace o celkové vývojové úrovni,
- informace o úrovni jemné motoriky a grafomotoriky,
- informace o zrakovém a prostorovém vnímání,
- informace o vizuomotorice (koordinace pohybů končetin a zraku),
- informace o emocionalitě dítěte.

Vývoj kresby je úzce spojován s vývojem řeči. Tento vývoj nemusí být zpravidla stejný u každého dítěte, naopak zde panují značné rozdíly. Autorky Bednářová a Šmardová ve svém díle uvádějí několik faktorů, které mohou ovlivnit úroveň a vývoj dětské kresby: mentální vyspělost dítěte, motorika, laterální, zrakové vnímání, paměť, schopnost představivosti a reprodukce (znázorňování skutečnosti), pozornost (Bednářová, 2006).

1.3 Vývojová stádia kreslení

Při prvním setkání s papírem a psacím náčiním většinou dítě kreslí náhodné tahy, připomínající čáry, které nazýváme čarání, čmárání či čáranice. Čmáranice, které dítě na papíře vytvoří, mají zpočátku tvar mírně klenutého oblouku, který vzniká kyvadlovým chodem paže, většinou širokým rozmachem celé paže. Po uplynutí času se dítě naučí zapojit do kresby také loketní a zápěstní kloub, při kterém dokáže střídat úhel příčných čar, například začne kreslit zprava doleva, se shora dolů apod.). Čáry se po dokončení křížují vzájemně, nejsou organizované, vznikají různá kolečka, obloučky, úhly, polokruhy, mnohoúhelníky apod. (Bednářová, 2006). Při kresbě dítě také zapojuje trup a hlavu.

Tříleté dítě dokáže nakreslit kruhovitý útvar nebo nepravidelný ovál. Mlčáková (2009) zdůrazňuje, že dítě, při kresbě těchto kruhů, může využívat k zobrazení lidské postavy, slunce, stromu, auta apod. Dítě ovládá také nové formy kresby, většinou mají nakreslené obrazce zaoblené rohy ve tvaru trojúhelníků. Vágnerová toto období pojmenovává jako Stádium hlavonožce. V tomto období má pro dítě největší význam obličej, který je důležitý k navazování sociálních kontaktů a proto se dítě soustředí především na zobrazení hlavy a detailů obličej (Vágnerová, 2012).

Čtvrtý rok věku se považuje za tzv. *přípravné stádium před nakreslením*. Dítě se snaží znázornit realitu tak, jak ji vidí, tudíž vychází ze zkušeností. Nejčastěji zobrazuje to, co považuje za nejdůležitější. Lidskou postavu kreslí jako nepravidelný kruh, který

znázorňuje celé tělo (hlavu, krk, trup), ke kterému připojí dvě vertikální čáry či více paprskovitých čar. V tomto období dítě kreslí tzv. hlavonožce, kterému z hlavy, nebo z nohou vyrůstají ruce.

Mezi období pěti až šesti let se dítě snaží o realistickou kresbu. Při kreslení postavy kreslí hlavu, trup a končetiny jednou čarou tzv. jednodimenzionální. Některé dítě může kreslit dvojdimenzionálně. Nakreslená postava má vyobrazené oblečení a obličejové detaily. U postavy dokonce můžeme zjistit také pohlaví. Dítě v tomto období již ovládá dovednost napodobit čtverec a trojúhelník. Matějíček výstižně uvádí, že dítě kreslí to, co o objektu ví a co se mu na něm zdá důležité.

V sedmém roce jsou již upřesňovány rozměry celé postavy. Nohy na nakreslené postavě jsou blíže u sebe, bývá naznačen rozkrok, paže jsou ve výši krku. Oblečení a vlasy se vyznačují detaily a lepším propracováním. Mezi sedmým a devátým rokem, se u dítěte setkáváme s kresbami z profilu. Děti se snaží znázornit pohyb v nějaké konkrétní činnosti (Bednářová, Šmardová, 2006).

Po desátém roce podle Mlčákové (2009) nastupuje období naturalistické kresby. Děti znázorňují pohyby, ale také se snaží o stínování, kreslí podle modelu či přírody tak, jak ji reálně vidí.

1.4 Pracovní návyky při kreslení a psaní

Při kreslení a psaní nepůsobí pouze předškolákův výkon, ale také to, jak při činnosti sedí, jaký má úchop psacího náčiní a celkové postavení ruky při psaní. Je důležité dbát na správné pracovní návyky již od tří let věku dítěte, kdy se jeho úchop psacího náčiní vytváří a modifikuje. K základní hygieně při kreslení a psaní patří dle Bednářové (2006) výběr kreslicích a psacích potřeb, sezení, úchop psacího náčiní, postavení ruky při psaní, uvolnění ruky při psaní.

1.4.1 Výběr kreslicích a psacích potřeb

Je důležité ujistit se, že velikost a tvar psacího náčiní podporuje jeho správné držení. Nevhodné jsou například čtyřhranné pastelky, fixy a tlusté křídly, které nepodporují špetkový úchop. Další kritériem při výběru je barevnost materiálu a formát papíru. Dítě potřebuje velký prostor pro svůj výtvar (A3), nesmí mít pocit, že je omezováno (Bednářová 2006, str. 48).

1.4.2 Poloha těla při kreslení a psaní

Na počátku může dítě kreslit ve stoje, kdy mu dáváme možnost volného pohybu celé paže po papíře a podporujeme pohyb ramenního kloubu. Při kreslení či psaní vsedě, by dítě mělo sedět rovně na židli, nohy by měly být volně u sebe. Chodila, jsou pevně na podlaze. Nemělo by se opírat hrudníkem o lavici ani zády o opěrku židle. Hlava je mírně skloněná a ramena jsou ve stejné výši. Obě předloktí musí mít dítě na stole. Není vhodné používat nábytek, který je určený pro dospělé, ale nábytek, který odpovídá věku a možnostem dítěte (viz. Příloha 2).

1.4.3 Postavení ruky při kreslení a psaní

Bednářová (2006) ve své publikaci zdůrazňuje nutnost postavení ruky při psaní a kreslení. Vyzdvihuje, že horní konec tužky musí s ramenem svírat úhel 45 stupňů. Ruka s paží a loktem tvoří rovnou linii. Pohyb ruky musí být volný po celém papíře a musí vycházet z ramene a lokte. Mezi další kritérium patří naklonění papíru či sešitu směrem k hornímu rohu pro ruku, kterou dítě píše - u leváků se papír nakloní nahoru levý roh, u praváků je to naopak.

1.4.4 Uvolnění ruky při psaní

Bednářová (2006) uvádí, že významným činitelem grafického výkonu dítěte je jeho chuť ke kreslení záleží na uvolnění ruky. Můžeme se setkat s dítětem, které při kreslení tlačí na papír, na tužku, velmi silně tlačí i na ruku. Z tohoto důvodu se může projevit brzká bolest celé ruky a únava. Také zdůrazňuje činitele, kteří ovlivňují výkon dítěte: vhodný výběr psacího a kreslicího náčiní, dobrý psychický stav dítěte, stupeň rozvoje jemné motoriky a grafomotoriky.

Při uvolňování ruky se musíme zaměřit na grafomotorické cvičení, ve kterém se zapojují jednotlivé klouby a svalové skupiny ovlivňující grafomotoriku – „od pohybu vycházejícího z ramenního kloubu až po koordinaci jemných pohybů prstů (Bednářová 2006, str. 55). Nutné je dítě naučit uvědomit si a ovlivňovat svalové napětí v celém těle a v ruce, naučit ho svalový tonus uvolnit. K motivaci je nejlepší využít maňáska, na kterém dětem ukážeme volné končetiny. Pokud končetinu nadzvednu a následně pustím, končetina spadne volně k tělu.

K uvolňování ruky můžeme použít rytmus v doprovodu písniček nebo rytmickými říkankami, které tvoří slovní podporu a instrukci popisující tahy, které má dítě vytvořit (Bednářová, 2006). Na základě této skutečnosti jsem do pracovních listů, které příkládám v Praktické části, zapracovala autorské motivační básničky.

1.4.5 Úchop psacího náčiní

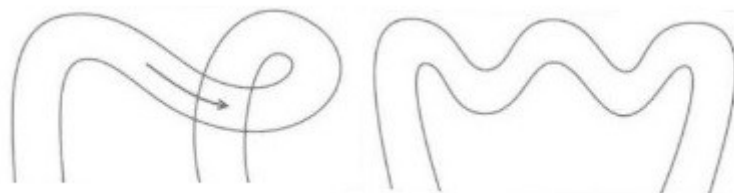
Leváci i praváci mají stejné správné držení psacího náčiní. Podle odborníků je vhodné dodržovat trojhranný program, který obsahuje správný úchop psacího náčiní, přičemž trojhranným programem rozumíme využívání trojhranného psacího a kreslicího náčiní. Při trojhranném programu držíme tužku 2 – 3 cm nad hrotem, druhý konec tužky směřuje k rameni té ruky, kterou píšeme, třetí prst je pod tužkou, zbylé dva prsty jsou nad tužkou (viz. Příloha 3). Ukazováček by neměl být prohnutý, pokud je, dítě na tužku

příliš tlačí. I při osvojování trojhranné programu se můžeme setkat s nesprávným úchopem psacího náčiní, které ovlivňuje grafomotorické projevy a může vést k deformaci - viz. Příloha 4 (Bednářová 2006, str. 50).

1.5 Skupiny obtížnosti uvolňovacích grafomotorických cviků

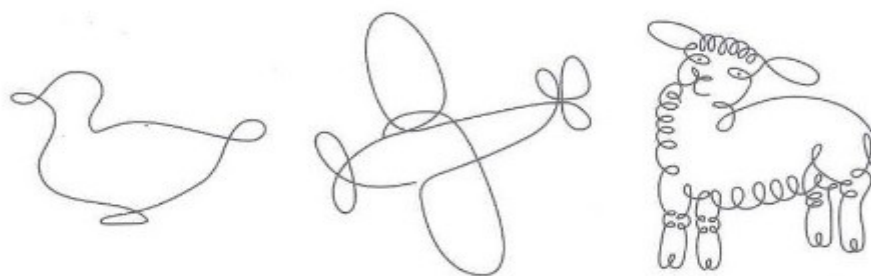
Skupiny obtížnosti grafomotorických cviků, se podle Bednářové (2006) dělí do třech základních.

První skupina nenáročných uvolňovacích grafomotorických cviků je vhodná pro předškolní věk. Cviky, které se zde realizují, se označují jako „závodní dráhy“. Závodní dráha musí být široká a musí být ohraničená pomocí dvou linií. Je dobré dráhu namotivovat rychlostí, která lépe dítěti pomůže uvolnit ruku, naučí se sledovat a nepřerušovat linii. Žáci při konání cviku sedí samostatně v lavici. V první fázi se jen dítě projede autíčkem pomocí prstu a po druhé se projede pomocí trojhrannou pastelkou nebo tužkou (Pšeničková, 2012). Závodní dráhu postupem času stěžujeme tak, že ji přidáme různé záhyby. Jestliže dítě zvládne dráhu s tímto stěžením, přidáme do dráhy smyčky a zúžíme linie ohraničující dráhu. Ve třetí fázi dráha není ohraničená pomocí dvou linií, ale pouze pomocí jedné. Dítě po této jedné linii jede. Tato poslední fáze je náročná na vizuomotorickou koordinaci (viz. obrázek níže).

Druhá skupina je vhodná taktéž pro děti předškolního věku. V této skupině se provádí obtahovací a jednotažné cviky. Bednářová ve své knize uvádí několik způsobu, pomocí kterých se obtahování jednotažných cviků dá realizovat na papír, průsvitnou fólii či na průklepový papír (přípevněný pomocí kancelářských sponek). Při rozcvičování v první fázi zařadíme kruhy. Děti pracují v lavicích samostatně. Předkreslený kruh dítě obtahuje plynule a nepřerušovaně. Po ovládnutí cviku se obtahování zautomatizuje. Pro motivaci dětí, můžeme z kruhu vytvářet různé obrazce podle předloh (Bednářová, 2006). Procvičování pomocí kruhů pomáhá k uvolnění všech kloubů, které jsou využívány pro kreslení a psaní. Jestliže děti kreslí různé velikosti kruhů, dochází tak k uvolnění celé paže. Autorka zmiňuje, že velké a střední kruhy uvolňují ramenní kloub a loket, malé kroužky uvolňují pouze zápěstí (viz. obrázek níže).

Třetí skupinu uvolňovacích cviků Bednářová doporučuje při osvojení všech grafomotorických prvků, ze kterých se skládá písmo. U této skupiny je důležité mít dobře zvládnuté plynulé pohyby po papíře a specifické pohyby ruky. Třetí skupinu uvolňovacích cviků podle Bednářové (2006) využijí většinou děti v první třídě základní školy, které ovládají vlnovky, šikmé čáry a zuby (změna směru vedené čáry). Patří mezi ně zobrazení horní a dolní smyčky a horního a dolního oblouku (viz. obrázek níže).

1.5.1 Metodika uvolňovacích grafomotorických cviků

Uvolnění ruky před kreslením a psaním vede ke zlepšení spolupráce ruky a oka. U vlastního grafomotorického úkolu má dítě stanoveno, kudy musí vést jeho stopa. Grafomotorické cviky neslouží jen k uvolnění ruky, ale také k osvojení pracovních návyků, do kterých se řadí držení tužky, postavení ruky a papíru při psaní (Bednářová, Šmardová 2006, str. 58), zdravé držení těla při sezení a podobně.

Uvolňovací a rozcvičovací grafomotorické cviky se nemusejí provádět vsedě u stolu, ale mohou probíhat ve stoje, na tabuli, v kleče. Cvičení grafomotorických dovedností přicházejí cvičení vhodná k rozvíjení hrubé i jemné motoriky, uvolňování napětí v ramenním a loketní kloubu. (Pšeničková, 2012). Mezi časté činnosti, které mohou být doprovázeny rytmickými říkankami nebo rytmickým popisem, se zařazuje kreslení do tácu s moukou, krupicí či pískem. Vhodnou činností je také využití modelíny, dnes velmi oblíbeného tekutého písku, činností s drobným materiálem (kuličky, kostičky, hřebíčky...) a mnoho dalšího.

1.6 Grafické prvky dětské kresby

Každé dítě prochází vývojem kresby individuálním tempem. Ve spontánní kresbě dítěte můžeme zaznamenat různé tvary. Zpočátku se jedná o čáry a kruhy, které pokračují ve čáranice a motanice. S postupem věku dítěte se jeho dovednosti zlepšují a tvary se mění na složitější a náročnější prvky. Abychom mohli pomoci dítěti v rozvoji grafomotorických dovedností, musíme znát posloupnost vývoje těchto prvků. Náročnost a provedení prvků přizpůsobujeme dovednostem dítěte. Vhodné je začít prvky, které má dítě upevněné, podpoříme ho v automatizaci prvků a plynule přejdeme do obtížnějších částí. V praxi můžeme vidět, že pokud dítě vytrvá ve vývojově nižších prvcích, zautomatizuje si je, tak nebude mít problém s prvky, které následují. Dětem dopřáváme dostatek času na zvládnutí grafomotorických prvků pomocí zvýšení grafomotorické

obratnosti, díky které u dítěte stoupá chuť ke kreslení a rozvíjí se spontánní kresba. (Bednářová, 2006).

Při navozování jednotlivých prvků lze využít těchto podpůrných technik:

- *slovní opora* - technika, při které používáme rytmické říkanky, nebo informujeme, odkud kam, má čára vést,
- *zraková opora* – technika, která využívá zrak tím, že na papíře vyznačíme body, které pomohou při vedení čáry, nebo naznačíme linii tahu,
- *hmatová opora* – technika, při které dítě může tvar modelovat nebo si jej osahat. Například vystříhneme z tvrdého papíru vnější a vnitřní dráhy, které nalepíme na list. Cvičení probíhá tak, že dítě zpočátku dráhu projíždí pouze prstem, později použije tužku.

Více podpůrných technik současně kombinujeme tak, aby dítě mohlo poznávat tvar několika smysly (Bednářová, 2006).

Obtížnost prvků postupně zvyšujeme například zmenšováním velikosti, zhušťováním čar, snižováním podpůrných technik a jejich postupným odstraňováním, střídáním velikostí a tvarů, kladením požadavků na přesnost kresby (Bednářová, 2006).

1.6.1 Rozdělení grafických prvků podle obtížnosti

Jednotlivé grafické prvky rozdělujeme podle obtížnosti do čtyř skupin takto:

I. skupina prvků je typická pro věkové období 3 až 4,5 let. Patří zde rovné čáry a kruhy, které se řadí do vývojově nejnižších a koordinovaných grafických prvků, dále kreslení teček, oblouky a šikmé čáry. V prvním stádiu se dítě snaží kreslit svislé čáry vedoucí od shora dolů, později zkouší vodorovné čáry a uzavřené kruhy.

Svislá rovná čára se kreslí od shora dolů plynule a nepřerušovaně. Pohyb vychází z ramenního kloubu při pohybu celé paže. Svislé rovné čáry využíváme například při spojování obrázků, dvou velkých bodů nebo předmětů, které k sobě patří.

Vodorovné čáry se kreslí zleva doprava. Tento směr podporuje zautomatizování očních pohybu ve směru, který je využíván ke čtení a psaní, zabraňuje zrcadlení tvarů a pořadí písmen. Vodorovné čáry využijeme taktéž ke spojování větších bodů nebo obrázků.

Kruh je výsledkem uzavření čáry. Pokud se setkáme s dítětem, které nedokáže čáru uzavřít, poskytneme mu pomocnou dráhu ve tvaru kruhu, kterou bude opakovaně projíždět. Při kreslení větších tvarů základní pohyb vychází pohybu paže z ramene přes loket a zápěstí.

Oblouky napodobují kyvadlový pohyb. Pro děti je jednodušší dolní oblouk, který nakreslí pouze jeden jedním tahem. Každý oblouk, který dítě nakreslí, má jinou velikost a tvar. Cvičení v obloucích provádíme pomocí pomocné dráhy, ve které dítě kreslí oblouk v označených liniích. Vždy kreslíme ve směru zleva doprava.

Šikmé (delší, středně dlouhé) čáry patří do nejnáročnějších grafických prvků skupiny a využíváme je při spojování dvou shodných obrázků (Bednářová, 2006).

II. skupina prvků je charakteristická pro věkové období 4 až 5,5 let. Patří zde grafické prvky jako spirála, šikmé čáry, vlnovka, elipsa, změna směru ve vedení čáry (zubů) a spojené oblouky. Při kreslení musí dítě vynaložit obsáhlejší soubor koordinovaných pohybů a záměrné udržení vzdálenosti jednotlivých tvarů.

Spirála je grafický prvek, který je velmi náročný na koordinaci a odhad vzdálenosti mezi čarami, které se nedotýkají předchozí čáry a tím se postupně zvětšují. Pohyb vychází z ramene po zápěstí. Cvičení spirály můžeme provést pomocí bludiště na velkém papíře, které bude dítě projíždět zpočátku prstem, později tužkou. Další možností je, že dítě bude kreslit mezi čarami bludiště.

Šikmými čárami začínáme spojovat obrázky, které jsou umístěny šikmo. Postupem času usilujeme o spojování bodů od středu kruhu ven. Dítě nesmí při kreslení otáčet papír. Vhodné cvičení šikmých čar se provádí pomocí kresby slunce a jeho slunečních paprsků nebo deště.

Vlnovka podmiňuje schopnost kreslit spodní i horní oblouky. První cvičení probíhá kreslením vln, které se mohou překrývat a oblouky mají různou velikost. Opět kreslíme zleva doprava. Postupem času se snažíme o to, aby dítě vlnovky kreslilo tak, aby se čáry nepřekrývaly a oblouky měli stejnou velikost ve stejné vzdálenosti.

Elipsa vychází z pohybu zápěstí, který většina dětí zvládne i v I. skupině prvků. Setkáme se také s dětmi, kterým dělá problém rozlišit od sebe kruh, spirálu a elipsu. Při cvičení nakreslíme na velký papír elipsu představující dráhu, kterou si dítě projede prstem a později tužkou. Později se cvičení přesune ke kreslení elips pomocí obrázků oválného tvaru.

Mezi *změny směru ve vedení čáry* se řadí kreslení *zubů*. Pokud dítě nezvládá změny směru, zuby nejsou špičaté, ale zakulacené. Cvičení může probíhat například pomocí spojování šikmých bodů, které se vzájemně protínají čárami. Mezi další nácvik patří obtahování houpačky, kterou dítě zpočátku obtahuje prstem a později tužkou. Při změně směru se nesmí zvednout tužka z papíru, ale pokračuje se v opačném směru. Kreslení zubů je třetí cvičení, při kterém hrozí větší nebezpečí, že dítě tužku při změně směru zvedne z papíru. Zuby můžeme cvičit obtahováním klikaté čáry. Dbáme na to, aby zuby byly vždy špičaté.

Spojené oblouky dokáže dítě nakreslit v případě, pokud zvládá změnit směr tahu tužky jako u zubů. Při nezvládnutí změny směru dítě kreslí oblouky vedle sebe (Bednářová, 2006).

III. skupina prvků je typická pro období 5,5 až 6,5 let. Patří zde grafické prvky jako horní smyčky, spodní smyčky, horní oblouky s vratným tahem (arkády), spodní oblouky s vratným tahem (girland) a jiné polohy smyček. Pro zvládnutí těchto prvků je potřeba koordinace ruky a rozsah pohybu ve vertikálním i horizontálním směru.

Horní smyčky jsou podmíněné dovedností křížením šikmých čar a uvědomění si směru tahu čáry. Ve cvičení zpočátku dáváme dětem obtahovat smyčky ve větší velikosti, později budou dokreslovat pouze poslední smyčky. Je důležité vyznačit směr smyčky na začátku řádku.

Spodní smyčky jsou oproti horním obtížnější. Cvičení probíhá stejně, jako u horních smyček. Usilujeme o to, aby dítě dokázalo kreslit smyčky plynule a jedním tahem několikrát za sebou.

Horní oblouky s vratným tahem, neboli arkády, jsou dalším obtížným prvkem, při kterém musíme dítěti slovně vysvětlit a navést ho k tomu, co má dělat. Zpočátku musíme vysvětlit, že „čára je nejdříve oblouk, která je vedená ve stejné stopě, jako ukončení oblouku předchozího“ (Bednářová 2006, str. 71).

Spodní oblouky s vratným tahem, neboli girland, jsou opakem arkád. Postup při cvičení a vysvětlování je stejný. Slovní doprovod a zvýraznění místa je vhodný doplněk.

Do jiné polohy smyček patří vertikální smyčky a osmičky v různých polohách.

IV. skupina prvků obsahuje složky písma. Do grafických prvků této skupiny patří šikmé čáry, srdcovky, horní a dolní zátrh, horní a dolní klička a prvek písmene „a“ a „o“. Pro osvojení této skupiny prvků je potřeba zvládnout všechny předchozí skupiny prvků. Z prvku kruhu vycházejí písmen C, E, Ch. Z vertikální řady smyček vycházejí z písmen E, B, R. Oblouky podněcují písmena m, n, p, d, a, h, k, u, i, t, s.

Stoupající čára s mírným prohnutím tvoří složku obsahující písmo. Píšeme ji odspoda nahoru a tvoří první část ostrého obratu a horní kličky.

Ostrý obrat je spojení šikmé čáry společně s mírným prohnutím šikmé čáry. Je součástí písmen t, i, p, j.

Horní zátrh je obtížný v udržení sklonu. Je součástí písmen m, n.

Dolní zátrh tvoří šikmou čáru a tvoří druhou část písmen e, l, b, m.

Horní klička vzniká ze stoupající šikmé čáry, kličkového obratu a šikmé čáry. Je součástí písmen e, l, h, k.

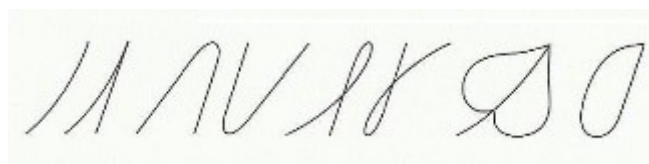
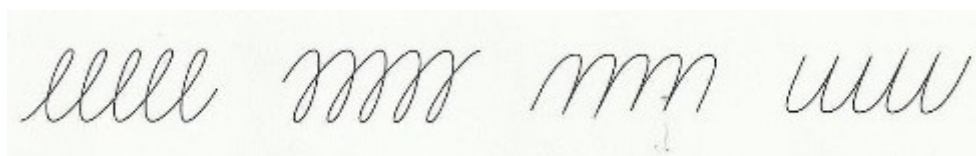
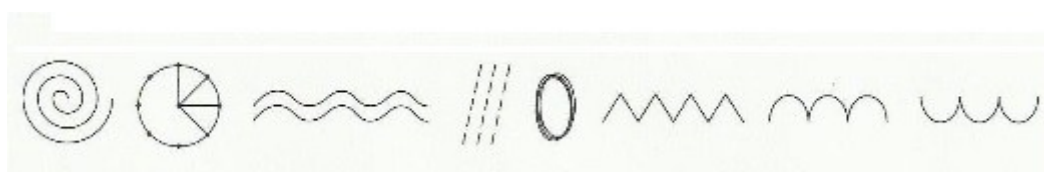
Spodní klička tvoří písmena j, y, g.

Srdcovka ve školním prostředí podněcuje písmeno „s“. Cvičení začneme stoupající šikmou čárou s mírným prohnutím s pokračováním ostrým obratem a srdcovkou – lipový list.

Písmeno „a“ a „o“ se vytvářejí ze šikmo postaveného oválu s vratným tahem, který je připojený k dolnímu zátrhu. Písmena cvičíme jako kreslení myšek. Zpočátku kreslíme šikmé ovály a ukážeme na bod, ze kterého nakreslíme elipsu. Po dolním zatočení nakreslíme do horního bodu šikmou čáru, ve kterém jsme začínali.

Střídání velikosti prvků je vhodné, pokud dítě umí následné prvky. Tvary jednotlivých prvků se zautimatizovávají a mohou sloužit jako uvolňovací cviky.

Soubor základních grafických prvků seřazen v posloupnosti od nejjednodušších po nejsložitější.

1.7 Lateralita

Lateralita je vlastnost, která odráží dominanci jedné z mozkových hemisfér a vyznačuje se přednostním užíváním jednoho z párových orgánů. Poměr mezi praváky a leváky je zhruba 90% ku 10% ve prospěch praváků (FTVS UK, 2009).

Podívejme se nyní do prvopočátku všeho, do přírody. František Synek ve své knize *Záhady levorukosti* uvádí, že rozdíly v preferenci pravé a levé strany lze pozorovat:

- v neživé přírodě například u krystalů, u cukrů, u kyselin, živé přírodě u rostlin (například levotočivou a pravotočivost popínavých rostlin, u šišek, ječmene, okřehku menšího a mnoha dalších),
- ve světě živočichů lze pozorovat všechny hlavní druhy symetrie, které lze vytvořit na základě geometrických úvah; ovšem žádná z těchto symetrií není matematicky ideální, vždy se v ní objevují drobné nebo větší nepřesnosti či odchylky“ (Synek 1991, str. 26). Příkladně se jedná o šnečí ulity, zvětšené klepato raka, pravotočivé a levotočivé šroubovitě výskoky ryb nad hladinu (Synek 1991, str. 22 – 26).

F. Synek uvádí, že podle J. Kocha probíhá vývoj lateralit následovně: ve třetím až šestém měsíci sahá dítě po předmětu jednou rukou, přičemž druhá zůstává v klidu nebo vykonává bezděčně pohyby. Pak se dítě naučí dělat symetrické pohyby současně. Dalším krokem ve vývoji je střídání rukou v rytmickém sledu, což znamená, že dítě uchopí předmět pravou a z levé ho pouští a opačně. Ke konci prvního roku života již dovede dítě dělat záměrně a současně pohyby oběma rukama s tím, že jedna ruka se chová jako preferenční a druhá pomocná. Vývoj lateralit postupuje pozvolna a mezi pátým až sedmým rokem věku se lateralita horních končetin projevuje již velmi zřetelně. Její plný vývoj je dokončován někdy v deseti až jedenácti letech.

1.7.1 Druhy lateralit podle typu

Lateralitu rozdělujeme podle několika kritérií. Prvním z nich je dělení podle typu lateralit (Synek, 2006):

- *fenotypická* – lateralita odpovídá vrozené dominanci,

- *genotypická* – vlivem prostředí může být genotyp změněn (např. přecvičený levák),
- *z nutnosti* – po úplném vyřazení orgánu původně vedoucího nebo značném omezení v jeho funkci přebírá vedoucí úlohu původně pomocný orgán (např. amputace, úraz),
- *patologická* – po vyřazení původně vedoucí mozkové hemisféry přebírá vedoucí úlohu a ve výkonné orgány ji odráží hemisféra původně pomocná (například poškození levé, dominantní, hemisféry má za následek oslabení motoriky na pravé straně těla a z praváka se z donucení stává levák).

1.7.2 Typy lateralit podle stupně

Dále lze lateralitu dělit podle stupně takto:

- vyhraněná, výrazná pravorukost,
- méně vyhraněná pravorukost,
- lateralita nevyhraněná, neurčitá,
- méně vyhraněná levorukost,
- vyhraněná, výrazná levorukost (Synek, 2006).

1.7.3 Typy lateralit podle vztahu mezi lateralitou ruka a oko

Třetím typem dělení lateralit je dělení podle vztahu mezi lateralitou vedoucí ruky a oka:

- *souhlasná* - dominance levé ruky a levého oka nebo dominance pravé ruky a pravého oka,

- *neurčitá* - různé varianty vyhraněné a nevyhraněné varianty laterality oka a ruky,
- *zkřížená* - dominance levé ruky a pravého oka nebo pravé ruky a levého oka (Bednářová 2006, str. 39).

Při diagnostice laterality je zapotřebí mít k dispozici souhrn informací (např. leváctví u rodičů, pohybový a řečový vývoj, postoj rodičů k preferenci pravé či levé ruky, pozorování při záměrných i spontánních činnostech). „Všímáme si, která ruka je aktivnější, obratnější, nebo zda dítě ruce vysloveně střídá.“ (Bednářová 2006, str. 40). Dále sledujeme spontánní kresbu dítěte, kresbu dle předlohy, úchop psacího náčiní, tlak na tužku, vedení čáry a plynulost tahu. Běžně užívanou zkouškou laterality, která je uplatňována v poradenských centrech je Zkouška laterality od Z. Matějčka a Z. Žlaba (viz. Příloha 1), která obsahuje úkoly pro zachycení laterality horních končetin a očí a lze ji doplnit i zkouškou laterality nohou a uší.

Pro psaní je důležitá preference laterality ruky a oka. Rozhodnutí o lateralitě je potřeba provést až po důkladném provedení diagnostiky. Přeučování není vhodné.

Možné důsledky přeučování:

- nabourané sebevědomí,
- podvědomá obrana organismu,
- přeučování může vést ke specifickým poruchám v oblastech vad řeči, čtení i psaní.

2. Mateřské centrum

„Rodina nesporně patří mezi nejdůležitější instituce, které v nějaké formě nalzáme v každé společnosti.“ (Jeřábková 1993, str. 20).

Mateřská centra působí v primární prevenci patologických jevů jak v rodině, tak i ve společnosti. Jejich motivující sociální činnost se zakládá na svépomocných skupinách, u kterých se snaží o vzájemné naslouchání, poradenství, učení se a o vzájemnou svépomoc, neboť jak uvádí Herbart, „vyučování má rozvíjet zároveň poznání a citové účastenství jako různé stavy mysli svébytné povahy“ (Herbart 1997, str. 117). Zároveň se zaměřuje na zlepšení životních podmínek určité komunity a integraci (Síť MC, 2003).

2.1 Pojem „mateřské centrum“ a důvody vzniku mateřských center

Mateřské centra jsou aktivity občanské společnosti, které plynou z potřeby zájmu občanů. Mateřské centra jsou dostupná pro všechny sociální skupiny. Matky na mateřské dovolené, které jsou nejčastějšími zřizovateli mateřských center, se starají o samosprávu a programy centra. Mateřská centra jsou charakteristická svou snahou odizolovat matky na mateřské dovolené, jež poskytují celodenní péči o dítě v prostředí domova. Mateřská centra se snaží matkám na mateřské dovolené nabídnout pomoc při přijetí nové životní role, poskytnout možnost seberealizace a přemoci pocit izolace od okolí, do kterého se matka může dostávat díky celodenní péči o dítě v domácím prostředí.

Mateřské centra nejsou určena pouze rodičům na rodičovské dovolené a dalším dospělým, ale také jejich dětem, které se tak stávají součástí mateřského centra. Společně se zaměstnanci se podílejí se na programech a zlepšují se tak sociální a rodinné vztahy v rodině.

Rút Kolinská, která je považována za zakladatelku mateřských center, jejich poslání vidí jako společenský azyl pro rodiny s dětmi bez rozdílu rasy a smyšlení. Zřizovatelky mateřských center jsou často matky, které se starají o chod centra. Zařizují různé programy zaměřené na vzdělávací, sportovní, rekvalifikační, jednorázové anebo dlouhodobě akce a projekty pro matky s dětmi nebo celé rodiny. Mateřská centra mimo jiné pomáhají k rozvoji občanské společnosti.

2.2 Sít mateřských center o. s.

Sít mateřských center o. s. podporuje jednotlivá mateřská centra, kterých je v České republice přes 300. Organizace Sít mateřských center o. s. vznikla v roce 2002 na základě dlouholeté neformální spolupráce mateřských center. Posiluje občanský život komunity, hodnoty rodiny a mezigeneračních vztahů, úlohu rodičů, mateřskou a otcovskou roli ve společnosti, podporuje právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí pro všechny, usiluje o zdravý život ve zdravém prostředí. Organizace mateřských center mají státní i nestátní statut a setkáme se s nimi nejen v České Republice, ale i v zahraničí - např. Německo (Sít mateřských center o. s., 2012).

Důležitou prací Sítě mateřských center o. s. je posilování občanského života komunity, ve které se děti nacházejí - neúplné a úplné rodiny. Snaží se o podporu hodnot rodiny, podporu role matky i otce ve společnosti. „Sdílení života a trvalá přítomnost rodičů, kteří mají o dítě zájem a jsou mu k dispozici, když to potřebuje, je nejdůležitější podmínkou funkčního vztahu“ (Vágnerová 2012, str. 314).

Sít se snaží prosazovat právní ochranu rodiny a dát rovnou příležitost pro všechny, bez ohledu na věk, pohlaví, rasy, vyznání, sociální situace apod. Sít mateřských center o. s. usiluje o spolupráci s jednotlivými kraji a tím podporuje nově vznikající mateřská centra.

Mezi další poslání hlavní organizace mateřských center patří i zaznamenávání aktivit členů a zpětná vazba, kterou získává pomocí rozhovorů a dotazníků zacílených

na všechny účastníky. Zaměřuje se na příležitosti pro členy a pro rodiny, které jednotlivá mateřská centra navštěvují, ale také pro ty, které o mateřských centrech dosud nevědí. Snaží se vymýšlet způsoby, jak o svých činnostech a aktivitách informovat veřejnost. Síť mateřských center o. s. má také vlastní legislativu, ve které jsou zaznamenávány stanovy, etický kodex, výroční zprávy, garance a strategické cíle (Síť MC, 2003).

2.2.1 Historie mateřských center

Prvním aktem, který vedl k založení Sítě mateřských center, byla informace o mateřských centrech v Německu. V roce 1992 vzniklo první mateřské centrum v České republice pod vedením Rút Kolínské. V roce 2000 vzrostl počet mateřských center na 101.

V roce 2002 bylo založeno občanské sdružení Síť mateřských center v České republice. Tento rok byl provázený mnoha besedami a semináři o důležitosti mateřských center. Občanské sdružení Síť mateřských center v roce 2005 již sdružuje celkem 119 mateřských center a zahajuje různé projekty pro jejich rozvoj (Kolínská, 2006). Roku 2006 vznikají další a další projekty na podporu mateřských center a Sítě mateřských center o. s. Počet jednotlivých mateřských center se dále zvyšuje a dosahuje čísla 188. Téhož roku se uskutečňuje Valná hromada Sítě mateřských center o. s. v České republice, kde účastníci debatovali o tom, jakou cestou se vydat, aby mohla pokračovat profesionalizace Sítě, aby bylo zachované její „know how“ i její udržitelnost na neziskovém poli, a zároveň byly zachovány demokratické principy vztahů mezi členy a vedením Sítě (Síť MC, 2003).

2.3 Mateřské centrum Hnízdo - Zábřeh

Mateřské centrum Hnízdo je nezisková organizace, která se nachází v České republice ve městě Zábřeh. Organizace nabízí pravidelné programy, kterých se může zúčastnit každý, kdo má zájem, čas a chuť. Mateřské centrum Hnízdo navštěvují převážně matky s dětmi. Zajímavostí je logo centra, které navrhl a vytvořil tým organizace. Logo je vyjádřeno dvěma ptáčky v hnízdu (viz. Příloha 5) a vyjadřuje rodinnou sounáležitost.

S centrem je spojeno mnoho důležitých jmen. S pilíři Hnízda jsou jednoznačně spojovány jeho zakladatelky Iva Žůrková a Lenku Hamplovou, u zrodu organizace dále stály: Lenka Bartošová, Jaroslava Rýznarová, Jana Žůrková a Marie Drugová. Dnes dámy vystřídaly mladší ženy, které Hnízdo udržují v chodu:

- *Irena Švédová* – manažerka centra a pastorační asistent Farnosti Zábřeh. Zprostředkovává každodenní provoz Hnízda, pořádá jednorázové akce pro veřejnost (úterní přednášky), spravuje web a Facebookové stránky. Koordinuje dobrovolníky, komunikuje s klienty. Stará se o každodenní chod centra. Podle slov klientů, kteří Hnízdo navštěvují pravidelně, „Je to ta, kterou potkáte ve dveřích Hnízda, jako první“.
- *Mgr. Daniela Johnová* – statutární zástupce, usiluje o získávání peněz pomocí grantů a dotací. Účastní se organizování přednášek, koordinuje práci týmu. Úzce spolupracuje s dalšími neziskovými organizacemi a institucemi v Zábřehu. Spravuje marketing a projektovou činnost.
- *Zuzana Lockerová* – účastní se na každodenním chodu Hnízda (převážně každé pondělí a středu). Zaštiťuje přípravu programů pro tvořivé maminky a pomáhá při všech dalších aktivitách Hnízda.
- *Eva Pátková* – pomáhá s propagací Hnízda. Podílí se na organizaci přednášek, víkendů pro rodiny, cvičeních a dalších akcích, které centrum pořádá.

2.3.1 Historie Mateřského centra Hnízdo

Centrum Hnízdo bylo před 17 lety, v roce 1998, založeno Lenkou Hamplovou a Ivou Žůrkovou. Jejich první počinem byla před 20 myšlenka udělat něco pro sebe a ostatní maminky na mateřské dovolené. Přirozeným dalším krokem pak bylo pořádání různých akcí věnovaných rodinám, a následnému setkávání s maminkami.

První setkání se uskutečnilo v Domě dětí a mládeže Zábřeh. Propagace setkání probíhala ústně i písemně. Lenka Hamplovou s Ivou Žůrkovou se o ni postaraly ve svém volném čase. Své, tehdy malé, děti usadily do kočárků a hlásaly pozvání na historicky první „maminec“, který se konal 19. ledna 1995. Účast byla početná a maminky s dětmi začaly setkání navštěvovat pravidelně. Každá schůzka proběhla jinak – povídalo se, vyrábělo se, konaly se přednášky pro dospělé i různé programy pro děti.

V průběhu času se „maminec“ ukotvil a přibývaly další a další aktivity pro maminky s dětmi i akce pro celé rodiny. V „maminci“ se maminky s dětmi se scházely každý týden. Při aktivitách pro maminky se o děti se staraly tzv. „hlídací babičky“ Jana Žůrková a Marie Drugová. Hlídací babičky se v „maminci“ o děti staraly po několik let a maminky tak měly možnost se účastnit programů, které byly určeny pro ně.

Později zakladatelky napadlo z této sešlosti založit občanské sdružení a pokusit se požádat město Zábřeh o granty a dotace, které by pomohly sdružení založit a hlavně provozovat. V březnu roku 1998 vzniklo Mateřské a rodinné centrum Zábřeh. Název Hnízdo se ujalo až později. Vedení centra od roku 1998 do roku 2014 měla na starost jedna z matek Alena Enterová (dnes Hamplová). V současné době se o vedení centra stará paní Irena Švédová.

2.3.2 Poslání a cíle Mateřského centra Hnízdo

Hnízdo, jako každé jiné mateřské centrum, má své cíle, které naplňují, a díky tomu se stávají příjemným terčem nejen rodin, ale také široké veřejnosti. Cíle centra se v průběhu času nezměnily. Mezi hlavní poslání a cíle si organizace klade zejména:

- posilovat úlohu rodiny a rodinné výchovy v naší společnosti,
- poskytovat pomoc matkám, které jsou na mateřské dovolené a tím eliminovat pocit sociální izolace, nabídnout pomoc při přijmutí nové životní role matky,
- poskytnou dostatečný prostor pro setkávání a předávání zkušeností matek v organizaci,
- nabízet vzdělávací programy, které jsou zacílené na odborné poznatky z rodinného života, výchovy, zdraví, ekologie, estetiky atd.,
- organizovat akce pro širokou veřejnost a zájmové akce zaměřené na rodinu,
- spolupráce s dalšími mateřskými centry a organizacemi, které podporují podobou činností, spolupráce s orgány státní správy a s městským zastupitelstvem,
- vytvářet prostor pro vícegenerační pospolitost,
- podílení na obnově tradic v okolí,
- poskytování poradenství v oblasti potřeb rodiny,
- nabízení vzdělávacích programů pro děti, rodiče, i prarodiče a přátele mateřského centra.

2.3.3 Pravidelný program a činnosti Mateřského centra Hnízda

Jak už jsem zmínila výše, Hnízdo pořádá pravidelné programy, kterých se může zúčastnit každý. Centrum funguje denně v pracovním týdnu od 8:30 do 11:30, kdy jsou pořádány pravidelné aktivity pro dospělé a děti a jeho činnost podléhá dlouhodobému plánování, současně však centrum pružně reaguje na aktuální situace a nabídky sponzorů, přednášejících, na požadavky rodičů. V pravidelném týdenním programu je počítáno s odpolední otevírací dobou. Kupříkladu v pondělí od 17:00 do 18:00 probíhá činnost zvaná Modlitby matek, ve středu od 15:30 do 17:30 se mohou dospělí s dětmi zúčastnit Odpolední volné herny. Vstup do Hnízda je zpoplatněný 40,-Kč. Výtěžek vždy putuje na financování činností. Pro stálé návštěvníky je připravena permanentka, která znázorňuje 10 vstupů. Jedenáctý vstup, je vždy zdarma. Dospělým návštěvníkům je za symbolickou cenu nabídnutá káva z kávovaru, v ceně vstupu je započítán čaj, šlehané mléko a kukuřičné křupky pro děti.

Pravidelné činnosti, které organizace nabízí, převedu pro lepší přehlednost do tabulky v Příloze č. 6 (Hnízdo, 2015). Vedle pravidelného programu pořádá Hnízdo rovněž jednorázové akce pro širokou veřejnost. Tyto akce jsou velmi úspěšné a díky nim přicházejí do Hnízda nové a nové matky s dětmi. Mezi akce, které organizace pořádá pro veřejnost, například patří: *Postní duchovní obnovu pro ženy*, *Rodinný víkend ve Strážné*, *Pohádka Šíleně smutná princezna*, *Pohádkový les*, *Lampionový průvod s Broučky*, *Závody na dětských odrážedlech*, *Fotosoutěž Rodinný portrét*, *Den matek* a další.

Organizace vytváří také projekty, kterých se zúčastňují, jak návštěvníci centra, tak i veřejnost. Tyto projekty se snaží o posílení rodičovských kompetencí, poskytují podporu v právní i finanční gramotnosti, pomáhají s překonáváním obtížných situací a při řešení konfliktů. Mezi pravidelné projekty patří:

- *Krvák* – pravidelná akce s cílem společně darovat krev,
- *Adopce na dálku* – podpora běloruského chlapce Jevgenije ve vzdělání,

- *Spolu to dokážeme* – celoroční projekt podporován grantem MPSV,
- *Rodinná akademie* – aktivita, která je zaměřena na vzdělávací činnost v organizaci: rozvoj rodičovských kompetencí, rodinná psychologie a pedagogika, otázky výchovy dětí a sebevýchovy rodičů/prarodičů. Je rovněž podporována grantem MPSV,
- *Rodina pospolu* – projekt, který je podporován městem Zábřeh a je zaměřen na společné trávení volného času. Rodiny mají možnost společně, smysluplně, kreativně prožít čas.

Je důležité zmínit, že v pravidelném programu Hnízda jsou vždy v úterý zahrnuty besedy a přednášky. Cílem těchto přednášek a besed na zajímavé téma je rozšiřovat obzor nejen rodičům na rodičovské dovolené, debatovat na aktuální témata z oblasti výchovy, pedagogiky, péče o dítě, péče o vztahy v rodině, o manželství a o vztahu k sobě samému.

Besedy a přednášky přednášejí buď kvalifikovaní odborníci, nebo nadšenci pro dané téma. Mezi kvalifikované odborníky, kteří přijali žádost přednášet v organizaci, mohu zmínit: MUDr. Eliška Maradová – gynekolog, Bc. Lenka Davidová – sociální pracovníce, psycholog. Helena Heclová – masérka, Mgr. Jana Šmehlíková – pracovníce Městské knihovny, Milena Straková – fyzioterapeutka, Mgr. Vladimír Vysocký – velitel hasičského záchranného sboru v Zábřehu, PhDr. Ludmila Liberdová – psycholog, PaedDr. Zdeňka Janhubová – sociální pedagog, Mgr. Iva Sovadinová – učitelka, Mgr. Ing. Marie Jílková – bývalá zástupkyně Poraden pro matku a dítě. Tito lidé prezentovali v rámci tématu příběhy, poskytovali pomoc, rady, útěchu a důležité informace.

Pravidelný úterní program tohoto druhu pravidelně přiláká mnoho zájemců. Pro zajímavost uvádím témata, která proběhla v roce 2015: *Jak porozumět dětským pocitům*, *Masáže jako upevnění vztahu rodiče a dítěte*, *Proč používat v dnešní době látkové pleny*, *Knihy a vývoj dětí*, *Metoda přirozeného plánování rodičovství*, *Cvičíme Vojtovu metodu*, *Novodobé závislosti u dětí*, *Jak pracovat s agresivitou u dětí?*, *Jak mohu svému dítěti pomoci zdravě se rozvíjet a úspěšně se učit?*, *Domácí škola v praxi*, *Dětské emoce, jak*

na ně?, Sourozenecké konstelace, režim a řád v rodině, Rodinné finance, hospodaření v rodině, Agresivita u dětí a jak k ní přistupovat, Jak hledat cestu ke svému manželovi?, Děti a truchlení, aneb povídáme si s dětmi o smrti, Nosítka a šátkování, Finanční gramotnost, Jak mluvit s dětmi o sexu?, Role otce ve výchově dětí (Výroční zpráva MC Hnízdo, 2013 – 2015).

2.3.4 Financování Mateřského centra Hnízdo

Mateřské centrum Hnízdo je nezisková organizace – spolek. Jejich finance tudíž pramení převážně z dotací, grantů, sponzorských darů a z výtěžků vlastní činnosti. Irena Švédová, manažerka centra, je placena z arcibiskupství. Pronájem na celý rok a aktivity se hradí z grantů. V minulých letech byly granty převážně čerpány z MPSV a města Zábřeh – dnes hlavně z města Zábřeh. Centrum se v roce 2014 přidalo ke sdružení Olivy, které čerpá granty z Olomouckého kraje.

Tento rok Daniela Johnová podala na město Zábřeh dva granty – na činnosti přes sociální odbor a jednotlivé akce přes kulturní odbor. V plánu je také podat žádost o grant Olomouckého kraje.

V tabulce níže pro zajímavost uvádím rozpočet ročních výdajů organizace Hnízdo tak, jak je plánován na rok 2016.

Celkové předpokládané náklady na rok 2016	135 000,- Kč	
	<u>Materiálové výdaje</u>	26 000,- Kč - materiál na zajištění provozu a akcí, hračky, metodické publikace, spotřební a kancelářský materiál, vybavení prostor
	<u>Služby</u>	94 000,- Kč - nájemné prostor včetně spotřebovaných energií, ostatní režijní služby (tisk a výlep plakátů, propagace aktivit, bankovní poplatky, platby za SW a členské příspěvky, náklady na akce)
	<u>Mzdové výdaje</u>	26 000,- Kč - dohody o provedení práce (zajištění akcí, administrativa, přednášková činnost)
Vlastní zdroje	50 000,- Kč	vlastní příjmy od účastníků aktivit – jednorázové akce, pobytové na pravidelných aktivitách.
Jiné zdroje	35 000,- Kč	20 000,- Kč - čerpání sponzorských darů

2.3.5 Kroužek Rozvoj grafomotorických dovedností

Při mé Vychovatelské praxi III., kterou jsem realizovala v lednu 2016 v Mateřském centru Hnízdo, jsem komunikací s rodiči i zaměstnanci zjistila, že by s povděkem uvítali můj návrh na novou aktivitu – kroužek se zaměřením na rozvoj grafomotorických dovedností u dětí. V rámci praxe jsem navrhla dospělým a dětem, zda by si grafomotorické cvičení chtěli vyzkoušet, abych zjistila, jestli byl o tento typ kroužku opravdu zájem. Všichni s návrhem souhlasili. Celou aktivitu jsem předem velmi důkladně promyslela. Probíhala následujícím způsobem:

Vybrala jsem pracovní listy přiměřené věku přítomných dětí a namnožila jsem je v kopírce, kterou jsem měla k dispozici v kanceláři. Irena Švédova mi pomohla svolat

všechny děti a dospělé na koberec, abychom mohli začít s činností. Nejdříve jsem uvedla aktivitu, kterou se budeme zabývat a vysvětlila maminkám i dětem, proč je tato činnost důležitá. Poté jsme si všichni společně přečetli básničky, které měly maminky a děti v pracovních listech. Při čtení básniček jsme se pokusili básničky říkat z paměti s tím, že jsem současně předcvičovala cviky uvolňující cele tělo a především paže, předloktí, zápěstí i prsty. Děti a i někteří dospělí se snažili mne napodobit. Cvičení pomohlo nejen k uvolnění celého těla a především částí rukou, ale také navodilo příjemnou atmosféru, která vydržela až do konce celé aktivity. Po rozcvičce jsem dospělé poprosila, aby si s dětmi sedli ke stolu a aktivitu prováděli společně s dětmi. Činnost probíhala výborně, dospělí si s dětmi četli znovu doprovodné básničky a spolupracovali spolu při vypracovávání zadaného úkolu. V průběhu i na konci aktivity jsem dostala pozitivní ohlasy, jak od dětí, tak od dospělých. Děti úkoly velmi bavily a chtěly pokračovat v dalších cvičeních. Tento aktivita mě utvrdila v tom, že kroužek Rozvoje grafomotorických činností bude přínosným, a rozhodla jsem se vše propracovat podrobněji a důsledněji tak, abych dodržela výchovně vzdělávacích zásad, které jsou běžně uplatňovány v předškolních výchovně vzdělávacích zařízeních.

Zásady uplatňování výchovných zásad u dětí předškolního věku podle Bělinové (1986):

- zásada cílevědomosti (známe výchovně vzdělávací cíle a úkoly),
- zásada jednotnosti a důslednosti (jednotné výchovně vzdělávací působení na děti ze strany všech činitelů, kteří výchovně vzdělávací proces ovlivňují),
- zásada přiměřenosti (výchovně vzdělávací působení je přiměřeno věku, individuálním zvláštnostem dětí a jejich zájmu),
- zásada uvědomělosti a aktivity (dítě předem rozumí zadanému úkolu a aktivně se podílí na jeho splnění),
- zásada názornosti (maximální využívání smyslového vnímání u dětí),

- zásada posloupnosti a soustavnosti (výchovně vzdělávací proces je promyšlený a je vždy veden s ohledem na zákonitosti vývoje dětského poznání a myšlení od nejjednoduššího ke složitějšímu),
- zásada trvalosti (pečujeme o upevňování poznatků a jejich trvalé vštěpení),
- zásada spojení kolektivní výchovy s individuální péčí (kolektivní výchovně vzdělávací prvky vedou k socializaci dítěte v kolektivu).

Ráda bych nyní zmínila, jakým způsobem se můj projekt bude odvíjet.

Prostudováním pravidelného programu Hnízda jsem kroužek zařadila do středy odpoledne, kdy je pro veřejnost otevřena tzv. Odpolední herna. Vypozorovala jsem, že v tuto dobu mateřské centrum navštěvuje nejvyšší koncentrace předškolních dětí i dětí mladšího školního věku. Některé děti zde docházejí již mnoho let, což má značnou výhodu – děti velmi dobře znají prostředí i dospělé, kteří v Hnízdě pracují. Kroužek by se tedy odehrával ve středu odpoledne od 15:30 hodin a to dvakrát měsíčně po celoroční chod centra. Vzhledem k tomu, že Odpolední herna je zpoplatněnou aktivitou, samotný kroužek již placen nebude.

Pro provoz kroužku jsem navrhla a vypracovala sadu pracovních listů rozvíjejících grafomotorické dovednosti a opatřila je autorskými básničkami. Tyto jsem částečně vymyslela sama a částečně použila básničky z rodinného archivu. Ke každému pracovnímu listu jsem navrhla a zapsala pracovní postup, jenž je opatřen kolonkou „evaluace“. Evaluace (zpětná vazba) mi pomůže zjistit, které činnosti a jak probíhaly, povede ke zlepšení a zkvalitňování práce při dalších činnostech.

Při návrhu popisu činností k jednotlivým pracovním listům jsem rovněž vycházela z dokumentu Konkretizované očekávané výstupy rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, dále pak z knihy Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí a knihy Pedagogika pro učitele, které cituji v přehledu Použité literatury.

3. Praktická část

Ve své praktické části se věnuji rozvoji úrovně grafomotorických dovedností se zaměřením na děti předškolního věku, které společně s rodiči Mateřské centrum Hnízdo navštěvují. V případě zájmu menších dětí mám část pracovních listů zařazenu i do nižších věkových kategorií. Mohou je tak využívat současně děti mladší, jakož i děti ve věku 5 – 7 let. Je pro mne důležité vědět, že Hnízdo vždy navštěvuje směsice dětí, nikdy jen výhradně konkrétní věková kategorie, a být na tyto situace připravena.

Základním cílem kroužku je podpoření rozvoje úrovně grafomotorických dovedností u dětí ve věku 5 – 7 let. Jedním z hlavních cílů kroužku bude rovněž průběžně dospělému doprovodu předávat co nejširší množství informací z oblasti problematiky rozvoje úrovně grafomotorických dovedností tak, aby je, dle zájmu, dokázali s dětmi aplikovat i v domácím prostředí.

Hlavním námětem cvičení, která rozvoj úrovně grafomotorických dovedností podporují, jsou roční období. Pracovní listy jsou navrženy tak, aby vycházely nejen z jednotlivých vývojových fází kreslení a psaní, ale také z ročních období, věku, potřeb a zájmu dětí tak, jak jsem měla možnost pozorovat při mé praxi v Hnízdě i v mateřské škole. Vzhledem k tomu, že je Mateřské centrum Hnízdo v Zábřehu provozováno celoročně, uzpůsobila jsem tomuto i plánování konkrétních dnů v konkrétních měsících, v nichž bude kroužek probíhat. Všechny činnosti jsou pečlivě propracovány a seřazeny do přehledných tabulek.

Ke zdárnému naplnění podstaty kroužku je potřeba pro děti zajistit pracovní stolečky s výškově stavitelnými nohama například od firmy Tvar – Klatovy (Tvar Klatovy, 2016) a židličkami, které jsou pro děti vhodné z hlediska zdraví i komfortu (Web Revolution, 2016). Mateřské centrum disponuje velkým barevným kobercem a různými pomůckami, které ve svém kroužku rovněž využiji.

Jak jsem již zmínila v teoretické části, veškeré úkoly i básničky, které v pracovních listech prezentuji, jsou autorské a navrhovala jsem je z části zcela sama. Dále jsem vycházela z autorských zásob rodinného archivu, neboť moje maminka, babička i prababička jsou pedagožky a takovými skvosty přirozeně disponují.

Ke každému pracovnímu listu jsem vyhotovila popis jednotlivých činností, prostřednictvím kterých budu při dané řízené činnosti s jednotlivými pracovními listy postupovat. Popis činností jsem vypracovávala s pomocí dokumentu z MŠMT *Konkretizované očekávané výstupy RVP PV*. Dále jsem při jejich zpracování postupovala dle publikací *Pedagogika pro učitele* od autorek Vališová a Kasíková a *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí* od Fichnové a Szobiové. Čerpala jsem také z poznatků z pedagogických praxí, které jsem během studia absolvovala. Kolonka „Evaluace činnosti“ v jednotlivých popisech činností zůstává vždy volná a slouží pro celkové zhodnocení jednotlivých činností a jako zpětná vazba, která je pro mne vždy přínosem. Evaluaci budu provádět na základě hodnotících kritérií, která jsem shrnula do tabulky (Příloha č. 10). Pro přehlednost ve vyhledávání jednotlivých pracovních listů a popisů jednotlivých činností jsem rovněž vytvořila Vyhledávací tabulku pracovních listů. (Příloha č. 7). Popisy jednotlivých pracovních činností jsou součástí praktické části bakalářského projektu a jsou zařazeny do souboru příloh (Popis jednotlivých pracovních činností k pracovním listům) a jejich číslování koresponduje s čísly pracovních listů tak, jak je znázorněno ve Vyhledávací tabulce pracovních listů.

V počátečním období, ze zkušeností z mé Vychovatelské praxe II. a III. předpokládám, že se kroužku, pro jeho novotu, budou chtít účastnit všechny přítomné děti, a proto bude potřeba mít vždy v zásobě pracovní listy pro všechny věkové kategorie a počítat s hromadnou organizační formou.

Vzhledem k tomu, že všechny pracovní listy jsou výhradně autorské a prozatím není mým zájmem je poskytnout široké veřejnosti, nebude jejich tištěná forma běžnou součástí této bakalářské práce a pracovní listy poskytnu fakultě pouze k nahlédnutí.

Součástí Praktické části však budou pro celistvost dva modelové pracovní listy (Příloha č. 8). Ostatní pracovní listy jsou v sekci příloh zobrazeny v náhledu (Příloha č. 8).

Nyní bych ráda zmínila pár obecných informací ke konkrétní práci s dětmi v kroužku.

Jednotlivé hodiny budou mít společnou základní strukturu. S dětmi se v pohybu přivítáme uvítací písničkou, naučíme se novou básničku (viz. pracovní listy) – rovněž s pohybem, budeme se věnovat motivačním i uvolňovacím cvičením pestrého charakteru a básničkám, které jsou zaměřeny přímo na uvolnění zápěstí a prstů. Po uvolnění celého těla, následně paží, dlaní a prstů, přistoupíme k práci s konkrétním pracovním listem. Radost dětí z vykonané práce a zodpovězení dotazů dětem i rodičům budou nedílnou součástí každé hodiny. Veškeré tyto činnosti jsou, jak jsem již zmínila, podrobně zapsány v popisech jednotlivých činností.

Každé dítě bude mít v centru vedenu svou vlastní složku se souborem jeho pracovních listů. Průběžně bude mně, dětem i rodičům sloužit nejen jako sbírka pracovních listů, ale i jako možnost srovnání toho, jak se grafomotorické dovednosti postupně vyvíjí. Složku dostanou na konci prázdnin děti domů.

Dále předpokládám, že budou mít děti radost z možnosti vystavit své práce na nástěnku v mateřském centru. Po konzultaci s vedoucí centra jsem se rozhodla takovou nástěnku v Hníždě umístit.

Při práci budou použity tyto uvítací písničky:

- „**Velké kolo uděláme**, všechny děti přivítáme, kdo si s námi půjde hrát, ten bude náš kamarád“ (melodie Prší, prší),
- „**Pojďte, děti**, pojdte, sem, dokola se sesednem, za ruce se uchopíme, vzájemně se pozdravíme, popřejem si, ať máme všichni hezký den“ (melodie Prší, prší),

- „**At' jsi holka nebo kluk**, udělej tu se mnou kruh, naučím tě chodit, stát, pojd' si se mnou, pojd' si hrát. Když je dobrá nálada, najdi si kamaráda, zatleskej a zadupej, kamarádům ruku dej“ (melodie Kalamajka, mik, mik, mik),
- „**Rohy, kožichy, kopyta ocas**, kopyta, ocas, kopyta ocas. Rohy, kožichy, kopyta, ocas, jazyk, brada, uši, nos“ (zpíváme na melodii Hlava, ramena, kolena paty).

Všechny tyto motivační písničky jsem získala při Vychovatelské praxi II. v ZŠ a MŠ Brníčko (Vodičková 2014).

Současně uvádím, že v praktické části bakalářského projektu užívám básničky, které jsou zacíleny k samotnému procvičování dlaně a prstů. Básničky jsem rovněž získala při své Vychovatelské praxi II. v ZŠ a MŠ Brníčko. (Vodičková 2014).

Seznam básniček:

Ťukání

Táta dupe: Dupy, dup.

Máma cupe: Cupy, cup.

Babka šlape: Šlapy, šlap.

Děda klape: Klapy, klap.

Vnouček ťape: Ťap, ťap, ťap.

Dupy-dup, cupy-cup,

šlapy-šlap, klapy-klap,

ťap, ťap, ťap.

Ruka volně položená na desce stolu dlaní dolů. V rytmu básničky se prsty postupně zvedají a palec a malíček ťukají do stolu - ruce lze vystřídat, lze také ťukat současně obouruč nebo střídat ťukající prsty.

Hudebníci

Honza troubí na trumpetu.

Vašek na píšťalku píská,

Olda do bubínku tříská.

Radek, velký kavalír, vyhrává tam na klavír.

K tomu Lojza na čelo,

zkrátka je tam veselo.

Nevěříte, přijd'te hned

zatančit a posedět!

Ukazujeme na jednotlivé prsty a jmenujeme členy "kapely" (Honzík - palec, Vašek ukazováček, Olda - prostředníček, Radek - prsteníček, Lojzík - malíček). Manipulací s prsty předvádíme, jak hudebníci hrají.

Zajíc neposeda

Malý zajíc neposeda

kamaráda svého hledá.

Už ho našel, už ho má.

Už není sám, už jsou dva.

Z jedné ruky vytvoříme zajíčkovy uši, kterými stříhá, a z druhé ruky jeho kamaráda („Už ho našel, už ho má. Už není sám, už jsou dva“). Lze zapojovat i všechny prsty současně.

Strom

*Rostl v lese strom,
porazil ho hrom.
Malík větve osekával,
ukazovák do kup dával,
a ten dlouhý prostředník
prodal kupu za pětník.
Prsteníček našel šišku,
smažil na ní doma jíšku.
A ten tlustý paleček,
sázel nový stromeček.*

Strom znázorníme předloktím ruky. Postupně zapojujeme všechny prsty, které se ve vzduchu pohybují jeden po druhém v pořadí, které diktuje básnička.

Brambora

*Kutálí se ze dvora
takhle velká brambora.
Neviděla, neslyšela,
padá na ni závora.
Kam koukáš, ty závoro?
Na Tebe ty bramboro.
Kdyby tudy projel vlak,
byl by z tebe bramborák.*

Zápěstím znázorňujeme kutálení. Neviděla – dlaně na oči, neslyšela – dlaně na uši. Padla na ni závora. – ruce spadnou na stůl. Kam koukáš, ty závoro? – ukazujeme ukazováčkem (ty, ty, ty). Na tebe, ty bramboro. – vystřídat ukazováček. Kdyby tudy...střídavě klepeme jednotlivými prstíky o stoleček.

Sluníčko

*Sluníčko se probudilo,
na oblohu vyskočilo.
Umylo se v ranní rose,
zamrkalo, protáhlo se.*

Gestikulací rukama a hlavně prsty znázorňujeme obsah básničky.

Je nutné, abych před každou hodinou znala všechny použité básničky a písničky zpaměti.

3.1 Věková kategorie 5 – 7 let

Vzhledem k tomu, že období před nástupem do 1. třídy je pro rozvoj grafomotorických dovedností nejpodstatnější, budu se touto věkovou kategorií, zabývat nejdříve a nejpodrobněji. Průběžně budu děti i jejich rodiče seznamovat s celou oblastí grafomotoriky, s důvody, proč je potřeba dítě v této oblasti správně rozvíjet, seznamovat je s problematikou a uvolňovacími cviky, které podporují zdravý rozvoj pohyblivosti kloubů, potřebných ke kreslení a psaní, a budeme dbát na zdravé sezení u práce. Aby byla činnost pro děti poutavá a kreativní, navrhla jsem pro každou společnou hodinu (jejich délka bude individuální a bude vycházet z časové náročnosti jednotlivých činností v nich obsažených) mnoho různorodých aktivit, které vedou k hlavnímu cíli každého setkání a jako soubor k cíli pro jednotlivá roční období a hlavnímu cíli kroužku Rozvoje grafomotorických dovedností.

3.1.1 Podzim

Po létu nastává podzim, Hnízdo připravuje podzimní program a s ním i kroužek Rozvoje grafomotorických dovedností pro děti předškolního věku.

Při našem prvním společném setkání všechny hezky přivívám a neopomenu seznámit dospělé a děti s celkovým obsahem a programem kroužku. Vysvětlím, co je cílem našich setkávání. Vysvětlíme si, co jsou to roční období a také to, že se náš kroužek bude od jednotlivých ročních období odvíjet. Seznámím všechny s faktem, že každé setkání bude mít svůj specifický cíl, který je celkovému cíli podřízen. Ukážeme si a naučíme se, jak se správně drží psací náčiní a proč, soustředíme se na zdravé sezení u práce. Potřebné informace budu dle potřeby opakovat průběžně v každé hodině.

Pro podzimní roční období jsem zvolila typy pracovních listů, které vycházejí z procvičení grafomotorických prvků první skupiny a děti v předškolním věku by je již měly mít zvládnuty. Podzimní období tak bude v podstatě sloužit jako období diagnostické. Mým obecným cílem pro podzimní období bude zjistit, zda jsou prvky opravdu zvládnuty, popřípadě přispět k jejich zvládnutí.

Cílem Pracovního listu č. 1a – Hrabání listí je podpořit dítě v tom, aby se nebálo požádat dospělého o pomoc. Seznámit rodiče a děti se správným, zdravým sezením, správným úchopem psacího náčiní a jejich významem. Dítě bude schopno spolupracovat s dospělým při činnosti a naučí se správnému držení těla a tužky při kreslení.

Cílem Pracovního listu č. 2a – Vlaštovky je podpoření schopnosti soustředěně pracovat na zadaném úkolu a procvičení jednoho ze základních grafických prvků písma – kreslení vodorovných čar.

Cílem Pracovního listu č. 3a – Budulínek je: děti budou umět samostatně pracovat podle zadaných pokynů. Podpořím schopnost dítěte kreslit geometrické tvary kruhu

libovolně v ohraničeném prostoru, ukončit linii tvaru. Prohloubím dovednost stříhání požadovaného tvaru u dětí.

Cílem Pracovního listu č. 4a – Korálky je zjistit, zda dítě umí vytrhávat z papíru předkreslený jednoduchý tvar. Rozvíjet schopnost kreslit drobné geometrické tvary kruhu řetězovitě za sebou v linii. Děti budou umět využívat materiál, který je k dispozici a rozvíjet tak tvořivost.

Cílem Pracovního listu č. 5a – Datel je: děti budou umět zručně zacházet s předměty různého geometrického tvaru. Naučí se manipulovat s hrou: Zatloukačka. Děti si procvičí grafický prvek tečkování.

Cílem Pracovního listu č. 6a – Brambory je: děti si procvičí ovládnutí ruky, budou ji umět uvolnit například prostřednictvím říkanky s ukazováním. Děti budou ovládat grafomotorický prvek - horní oblouk.

Veškeré metodické pokyny jsou obsaženy v Příloze č. 2, 3, 4 bakalářského projektu. Dále využiji Vyhledávací tabulku pracovních listů (Příloha č. 6) a Popis jednotlivých činností č. 1, 2, 3, 4, 5, a 6 (Příloha č. 9). Pracovní listy číslo 1a a 2a jsou obsaženy v Příloze č. 8 této bakalářské práce a slouží jako demonstrační ukázka. Pracovní listy č. 3a – 6a jsou rovněž součástí Přílohy č. 8 a to v náhledu.

3.1.2 Zima

Zimní období je pro děti především obdobím těšením se na Vánoce a obdobím radosti ze zimy a sněhu. Tato dvě základní kritéria se mi stala motivační předlohou pro vypracování pracovních listů pro druhé čtvrtletí. S ohledem na plánovací kalendář a období volných dnů, které Hnízdo má, jsem zde zařadila 6 pracovních listů. Jejich struktura je uspořádána tak, aby listy zahrnovaly grafické prvky ze skupiny dvě, a současně abychom se vrátili i k opakování grafických prvků ze skupiny první.

Cílem Pracovního listu č. 7a – Barnabášek a Eliáše je: děti budou schopny vytvářet úvahy o čertech a správně formulovat smysluplné věty. Podpořím dovednost dítěte změnit směr tahu čáry v ohraničeném prostoru.

Cílem Pracovního listu č. 8a – Andílek je: děti budou umět vyjadřovat své myšlenky ve srozumitelných větách. Procvičíme schopnost dítěte kreslit spodní oblouky.

Cílem Pracovního listu č. 9a – Snížek a zajíček je: děti se naučí vyjadřovat své myšlenky v kolektivu bez ostychu. Děti budou vědět, jak mohou pomoci zvířátkům v zimě s potravou. Děti si při vypracovávání úkolu procvičí zápěstí. Po delším období zopakujeme grafomotorický cvik z první skupiny grafických prvků.

Cílem Pracovního listu č. 10a – Sněhulák je: děti si procvičí rozlišovat roční období. Rozvoj dovednosti kreslit spirály.

Cílem Pracovního listu č. 11a – Padá sníh je posilování schopnosti soustředit se na činnost a její dokončení. Podpořit schopnost dítěte kreslit horní oblouky bez přerušení v návaznosti na další horní oblouky.

Cílem Pracovního listu č. 12a – Bruslení je: děti se naučí pohybovat koordinovaně (napodobování bruslení). Podpořit schopnost dítěte kreslit dolní oblouky bez přerušení.

Veškeré metodické pokyny jsou obsaženy v Příloze č. 2, 3, 4 bakalářského projektu. Dále využiji Vyhledávací tabulku pracovních listů (Příloha č. 6) a Popis jednotlivých činností č. 7, 8, 9, 10, 11, 12 (Příloha č. 9). Pracovní listy č. 7a – 12a jsou rovněž součástí Přílohy č. 8 a to v náhledu.

3.1.3 Jaro

Po dlouhé zimě se již všichni lidé i příroda těší na jaro, slunce, květiny. Proto mé pracovní listy vycházejí především z barevnosti a hlavních znaků jarního období. Neopomínám rovněž, že duben je měsícem „bezpečnosti“. Mé pracovní listy obsahují grafomotorické prvky druhé skupiny, pro opakování se opět vracíme do skupiny první a přidáme dva prvky ze skupiny číslo tři (horní a dolní smyčka).

Cílem Pracovního listu č. 13a – Deštníček je: děti se naučí zacházet správně s jednoduchými hudebními nástroji. Naučí se chápat a udržet rytmus a tempo. Tužku bude držet správně, tj. dvěma prsty, třetí podložený, s uvolněným zápěstím. Procvičování svislých šikmých čar.

Cílem Pracovního listu č. 14a – Tulipán je: děti se naučí registrovat změny v přírodě. Podpořím dovednost dítěte změnit směr tahu tužky a kreslit stoupající šikmou čáru s ostrým obratem, budou se učit a opakovat rozpoznávání jarních květin. Děti se učí vsypat písek do úzkého hrdla pet lahve a netrousit. Učí se udržovat čistotu a pořádek při práci.

Cílem Pracovního listu č. 15a – Semafor je: děti se naučí znát a dodržovat základní pravidla chování na chodníku a na ulici (dávat pozor při přecházení, rozumět světelné signalizaci). Rozvoj poznatků o bezpečném chování na silnici, rozvoj dovednosti nakreslit geometrický tvar plného kruhu v ohraničeném prostoru.

Cílem Pracovního listu č. 16a – Konvička je: děti budou umět rozlišovat a používat základní prostorové pojmy a orientovat se v prostoru obrázku. Procvičování dovednosti v kreslení svislých šikmých čar – uvolňovací cvičení.

Cílem Pracovního listu č. 17a – Beruška je: děti se budou umět orientovat v prostoru labyrintu. Rozvíjení dovednost kreslit nepřerušovaně horní smyčky.

Cílem Pracovního listu č. 18a – Jedeme vláčkem je: děti budou umět používat předměty geometrických tvarů, sestavovat z nich obrazce. Budeme rozvíjet dovednost kreslit nepřerušovaně dolní smyčky.

Veškeré metodické pokyny jsou obsaženy v Příloze č. 2, 3, 4 bakalářského projektu. Dále využiji Vyhledávací tabulku pracovních listů (Příloha č. 6) a Popis jednotlivých činností č. 13, 14, 15, 16, 17, 18 (Příloha č. 9). Pracovní listy č. 13a – 18a jsou rovněž součástí Přílohy č. 8 a to v náhledu.

3.1.4 Léto

Příroda je provoněna sluníčkem a léto, zrání obilí, výlety a koupání jsou tím, co nám léto přináší. Mé pracovní listy všechny tyto atributy léta zahrnují (Pracovní listy: Sluníčko, Skákal pes, Léto u vody, Autem k moři). Jedním ze znaků školní zralosti je, jak jsem měla možnost pozorovat při mé Vychovatelské praxi II, dovednost dětí zavazovat si tkaničky. Proto jsem do pracovních listů zakomponovala i tuto skutečnost. A jelikož je většinové procento dětí z České republiky a po prázdninách děti půjdou do české školy, povíme si zajímavý příběh o českém národním stromu – *O lípě* (Národní knihovna ČR, 2011). Příběh je součástí Popisu jednotlivých činností č. 24. V pracovních listech jsou uplatňovány především grafomotorické prvky ze čtvrté skupiny, ale opět jsem v nich zahrnula i cviky opakovací.

Nyní již k cílům letních témat.

Cílem Pracovního listu č. 19a – Sluníčko je: děti budou schopny najít správné řešení jednotlivých úkolů. Děti budou rozvíjet logické a kombinační myšlení. Budu rozvíjet schopnost dětí kreslit svislé rovné čáry, vodorovné čáry a šikmé čáry – uvolňovací cvičení.

Cílem Pracovního listu č. 20a – Skákal pes je: děti se naučí dorozumívat nonverbálně. Procvičení dolních a horních oblouků s vratným tahem.

Cílem Pracovního listu č. 21a – Léto u vody je: děti budou procvičovat běh, skoky a udržování rovnováhy na jedné noze, samostatně rozpoznávat zvířata a vyjadřovat zvukem jejich řeč nebo „řeč“ jejich těla. Budou soustředěně kreslit linie, které vystihují pohyb, procvičovat grafické prvky - vlnka, horní oblouk s vratným tahem, stoupající šikmá čára s ostrým obratem, budou tyto grafické prvky zdárně kreslit.

Cílem Pracovního listu č. 22a – Autem k moři je: děti si procvičí koordinaci preferované ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci, skládání z papíru. Procvičení grafických prvků - ovál s vratným tahem a dolní oblouk s vratným tahem.

Cílem Pracovního listu č. 23a – Tkaničky je rozvoj fantazie prostřednictvím dokreslování předem zadaného tvaru na archu A3. Podpoříme dovednost kreslení grafického prvku – horní a spodní klička.

Cílem Pracovního listu č. 24a – Lipový list je: děti budou umět sledovat a zachytit hlavní myšlenku příběhu, budou se dobře orientovat v textu. Podpoření dovednosti kreslit grafický prvek – srdcovka.

Veškeré metodické pokyny jsou obsaženy v Příloze č. 2, 3, 4 bakalářského projektu. Dále využijí Vyhledávací tabulku pracovních listů (Příloha č. 6) a Popis jednotlivých činností č. 19, 20, 21, 22, 23, 24 (Příloha č. 9). Pracovní listy č. 19a – 24a jsou rovněž součástí Přílohy č. 8 a to v náhledu.

3.2 Děti mladší pěti let

Děti mladší pěti let se stejně jako děti starší začleňují do dětského kolektivu a i zde se vyvíjí všechny složky, například řeč a kresba. V teoretické části bakalářského projektu *Vývojová stádia kreslení a Grafické prvky dětské kresby* se setkáme s určitými grafickými prvky, které se od tří let věku dítěte vyvíjí. Kruh, svislé čáry, vodorovné čáry, tečkování a další.

Vzhledem k tomu, že Kroužek rozvoje grafomotorických dovedností je zacílen na věkovou kategorii 5 – 7 let, není možné se ve vyhrazeném čase se stejnou intenzitou věnovat i dětem mladším. Mladší děti budou mít k dispozici Sborník pracovních listů 2 s jednoduššími grafomotorickými prvky – PL: Hnízdečko, Vlaštovky, Hrábě, Zajíček, Vánoční stromeček, Dáreček, Zvoneček, Jak se dnes mám, Myška, Duha, Kočička, Medvídek, Kuřátka. Pokud však budou chtít menší děti pracovat s většími, nebudu jim klást překážky. Stěžejní práce však zde bude spočívat na bedrech dospělého doprovodu. Sborník náhledů pracovních listů 2 je k nahlédnutí v Příloze č. 8.

V případě zájmu dostanou malé děti k dispozici modelínu, tekutý písek, holící pěnu (Jak jsem měla možnost vidět při Vychovatelské praxi II, děti práci s holící pěnou milují. Na stolečky se dětem nastříká pěna a ony do ní prstíky kreslí různé tvary – buď dle konkrétního zadání, nebo dle vlastní fantazie. Činnost je tak skvělým prvkem pro uvolňování celé paže, ale i zápěstí a prstů.), nůžky, barevné papíry, tužky, pastelky, korálky, Orffeoovy nástroje, zatloukací hry, krabice s barevným dnem a různé další pomůcky dle zájmu jednotlivých dětí, které rozvíjejí schopnost grafomotorických dovedností. Základní podmínkou však je, že při všech těchto aktivitách se jim budou plně věnovat jejich dospělí doprovody. Dále předpokládám, že i malé děti budou toužit po motivačních odměnách, které budu mít připraveny pro děti starší, a proto musím mít těchto odměn vždy dostatek.

Na zájem o práci u těchto menších dětí se velmi těším a budu se jej snažit ve svých hodinách podporovat.

Závěr

Bakalářský projekt vznikl za účelem pomoci rodinám předškolních dětí v kvalitnější připravenosti na vstup do základní školy především v oblasti grafomotorických dovedností.

Téma mé práce bylo rozděleno do dvou částí. První část byla zaměřena na teoretické poznatky, které souvisí s danou problematikou tak, aby celý projekt korespondoval se současným výchovně vzdělávacím trendem ve světě a především v České republice, a současně tak, abych mohla získané informace fundovaně převést do praxe, do praktické části bakalářského projektu.

V druhé, praktické části, jsem se podrobně věnovala konkrétnímu projektu, kroužku Rozvoje grafomotorických dovedností. Projekt vychází z informací, které jsem získala studiem literatury, praktickým pobytem v předškolním zařízení a mateřském centru při Vychovatelské praxi II. a III. a které jsem získala konzultacemi s vedoucí bakalářského projektu, konzultacemi s paní Irenou Švédovou a Danielou Johnovou z Mateřského centra Hnízdo a konzultacemi se svou maminkou, která v oblasti výchovy a vzdělávání dětí pracuje více, než dvacet let, paní Bc. Hanou Vodičkovou (která mi byla rovněž mentorkou při mé Vychovatelské praxi II). Rovněž jsem se opírala o postoje rodičů k otázce vzniku kroužku a o výsledky cvičné hodiny.

Bakalářský projekt mi může pomoci při realizaci kroužku Rozvoj grafomotorických dovedností v Mateřském centru Hnízdo Zábřeh a současně může posloužit jako návod pro rozšíření činností mateřských center v jiných městech České republiky.

Použité zdroje

Použitá bibliografie

1. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.
2. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ Vlasta. *Rozvoj grafomotoriky: jak rozvíjet kreslení a psaní*. Brno: Computer Press, 2006, 80 s. ISBN 80-251-0977-1.
3. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. *Čteme se skřítkem Alfrédem: čtení s porozuměním a hry s jazykem*. Brno: Computer Press, 2006, 80 s. ISBN 8025109895.
4. BĚLINOVÁ Ludmila a kolektiv. *Metodika výchovné práce v jeslích a mateřských školách*. Praha: SPN, 1986, č. j. 16815/85-201.
5. BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-216-5.
6. DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník*. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2001, 223 s. ISBN 80-902536-2-8.
7. FICHNOVÁ Katarína a SZOBIOVÁ Eva. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0195-3.
8. HERBART, Johann Friedrich. *J. F. Herbart a jeho pedagogika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. ISBN Brož.
9. JEŘÁBKOVÁ, Blanka. *Mateřská škola jako životní prostor I*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1993. ISBN 80-210-0830-X.
10. JIRÁNEK, František, DITTRICHOVÁ Jaroslava, FRIEDLOVÁ Božena, SOUČEK Jan a LEBEDOVÁ Anna. *Psychologické otázky počátečního čtení a psaní*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955.
11. KOLÍNSKÁ, Rut. *Mateřská centra*. Praha: Pražské matky, 1995, 174 s. ISBN 80-901-8640-8.

12. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999, 112 s. ISBN 80-7067-965-4.
13. MLČÁKOVÁ, Renata. *Grafomotorika a počáteční psaní: předškolní příprava, výuka počátečního psaní, poruchy psané řeči, metodika pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2009, 223 s. ISBN 978-80-247-2630-4.
14. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
15. SPÁČILOVÁ, Hana a ŠUBOVÁ Libuše. *Příprava žáka na psaní: rozvíjení grafomotoriky a zrakového vnímání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 87 s. ISBN 80-244-0761-2.
16. SYNEK, František. *Záhady levorukosti: asymetrie u člověka*. Praha: Horizont, 1991, 175 s. ISBN 80-7012-054-1.
17. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
18. VALIŠOVÁ Alena a KASÍKOVÁ Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978 – 80-247-3357-9.

Použité internetové zdroje

1. BULLETIN SÍTĚ MATEŘSKÝCH CENTER. 2013. Půl na Půl. In: *materskacentra.cz* [online], [cit. 31. 1. 2016]. Praha. Dostupné z: http://www.materskacentra.cz/download.php?FNAME=1148579786.upl&ANAME=PUL1_2006.pdf
2. D LAP2009. 2009. MŠ Arbesova, Česká Lípa, Klauni. In: *youtube.com* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UVHKYdYib0E>
3. MATEŘSKÁ ŠKOLA LUŠTĚNICE. 2010. Hádanky pro děti. In: *msslustenice.webnode.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Luštěnice. Dostupné z: <http://msslustenice.webnode.cz/pro-pobaveni/hadanky-pro-deti/>
4. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. 2012. Konkretizované očekávané výstupy RVP PV. In: *msmt.cz* [online], [cit. 31. 1. 2016]. Dostupné na:

- <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/konkretizovane-ocekavane-vystupy-rvp-pv>
5. MOBILE SOLUTIONS S.R.O, 2014. *Hnízdo* [online]. Zábřeh, [cit. 31. 1. 2016]. Dostupné na: <http://www.hnizdozabreh.cz/>
  6. MUSICMODELTRUST SPOL S R.O. 2014. Dobré ráno s Dádou - SKÁKAL PES. In: *youtube.com* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=P4-mIehOKIM>
  7. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. 2011. Lípa srdčitá. In: *ptejseknihovny.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.ptejseknihovny.cz/dotazy/lipa-srdcita>
  8. ODDĚLENÍ ANTROPOMOTORIKY, REKREOLOGIE A METODOLOGIE, KATEDRA KINANTROPOLOGIE, HUMANITNÍCH VĚD A MANAGEMENTU SPORTU, 2009. Lateralita a její diagnostika. In: *motoricketesty.cz* [online]. [cit. 20. 2. 2016].
  9. PŠENIČKOVÁ, Petra. 2012. Jak rozvíjet motoriku v přípravné třídě? – 3. Díl. In: *rvp.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Praha. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/16179/JAK-ROZVIJET-MOTORIKU-V-PRIPRAVNE-TRIDE---3-DIL.html>
  10. SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER, 2009. Síť mateřských center o. s. [online]. Praha: Síť mateřských center. [cit. 31. 1. 2016]. Dostupné na: www.materska-centra.cz
  11. SVOBODOVÁ, Eva. 2005. Evaluace v mateřské škole. In: *rvp.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/184/EVALUACE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>
  12. TVAR KLATOVY. 2016. Stůl šestiúhelník 120 cm / výškově stavitelné nohy 36 - 52 cm. In: *tvar-kt.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Klatovy. Dostupné na: <http://www.tvar-kt.cz/cz-detail-901827991-stul-sestiuhelnik-120-cm-vyskove-stavitelne-nohy-36-52-cm.html>
  13. VESELÁ, Marta a SIMONIDESOVÁ Martina. 2014. Grafomotorika. In: *grafomotorika.eu* [online], [cit. 31. 1. 2016]. Dostupné na: <http://www.grafomotorika.eu/grafomotorika/>
  14. Výroční zpráva: *Síť mateřských center*. Praha: Tiskárna Brouček, 2011.

15. WEB REVOLUTION. 2013. Dětská židle pro děti předškolního věku Pegas New 2-3 stohovatelná výškově stavitelná - II. jakost. In: *vybaveni-skol.cz* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Opava. Dostupné na: <http://www.vybaveni-skol.cz/detska-zidle-pro-deti-preskolniho-veku-pegas-new-2-3-stohovatelna-vyskove-stavitelna-vyprodej.html>
16. WORLD'S BIGGEST. 2012. The largest sailing ship in the world. In: *youtube.com* [online], [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=EJx25RAS7Is>

Použité filmové zdroje

1. *Anděl páně*, 2005 [film]. Režie Jiří Strach, ČR.
2. *Hrátky s čertem*, 1956 [film]. Režie Josef Mach, ČR.

Rozhovory

1. JOHNOVA, Daniela, Mgr. 2016. Interview s Danielou Johnovou o financování MC Hnízdo. Zábřeh, 21. 1. 2016.
2. ŠVÉDOVÁ, Irena. 2016. Interview s manažerkou MC Hnízdo o fungování centra. Zábřeh, 18. 1. 2016.
3. VODIČKOVÁ Hana, Bc. 2014. Interview s mentorkou o básničkách a písničkách pro děti. Brníčko, 19. 5. 2014.

Přílohy

Seznam příloh

1. Modifikace Matějčkova testu - Kvocient pravorukosti – DQ.
2. Zobrazení špatné a správné polohy těla při kreslení a psaní.
3. Zobrazení správného úchopu psacího náčiní.
4. Zobrazení nesprávného úchopu psacího náčiní.
5. Logo Mateřského centra Hnízdo.
6. Tabulka pravidelného programu MC Hnízdo.
7. Vyhledávací tabulka pracovních listů č. 1a – 24a.
8. Ukázky pracovních listů pro rozvoj grafomotorických dovedností č. 1a a 2a a Sborníky náhledu pracovních listů č. 1 a 2.
9. Popis jednotlivých činností k pracovním listům.
10. Tabulka evaluace.

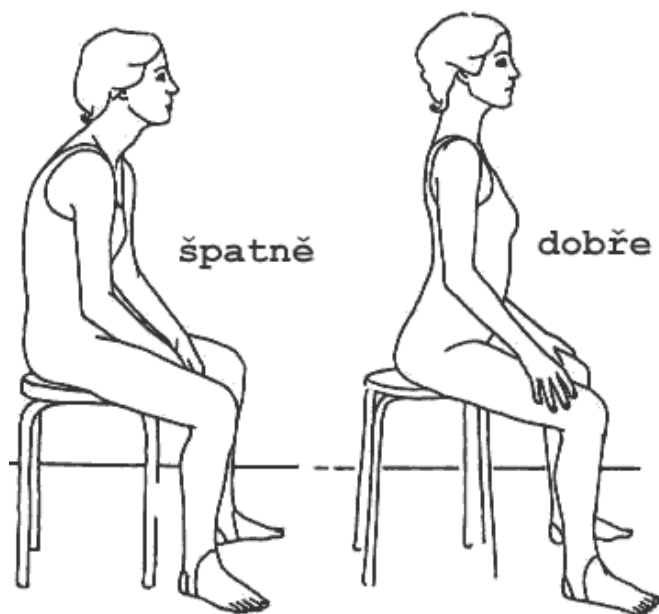
Příloha č. 1

Modifikace Matějčkova testu - Kvocient pravorukosti – DQ

- výsledky následujících úkonů označte:
  - P - pracujete-li jen pravou rukou
  - L - pracujete-li jen levou rukou
  - A - Pracujete - li střídavě pravou a levou rukou
  - A - začnete - li pracovat jednou a přejde na druhou ruku
- Představ si, že navlékáš nit do jehly, označ ruku, kterou jsi držel nit,
- představ si, že smotáváš rozmotaný krejčovský metr, označ ruku, která motá (nikoliv tu, která drží kotouček),
- představ si, že jednou rukou házíš tenisový míček do krabice, označ ruku, která hází,
- kterou rukou strkáš klíč do zámku?
- sáhni si na ucho, na nos – kterou rukou?
- spoj ruce tak, aby byly prsty zasunuty do sebe, která ruka má palec nahoře?
- představ si, že chceš v jedné ruce rozmáčknout ořech, ve které?
- zatleskej tak, aby jedna ruka byla nahoře a druhá dole, označ horní ruku,
- naznač jednou rukou, jak vysoko dosáhneš, která ruka to byla?
- podej sousedovi tužku, jakou ruku jsi použil? (FTVS UK, 2009).

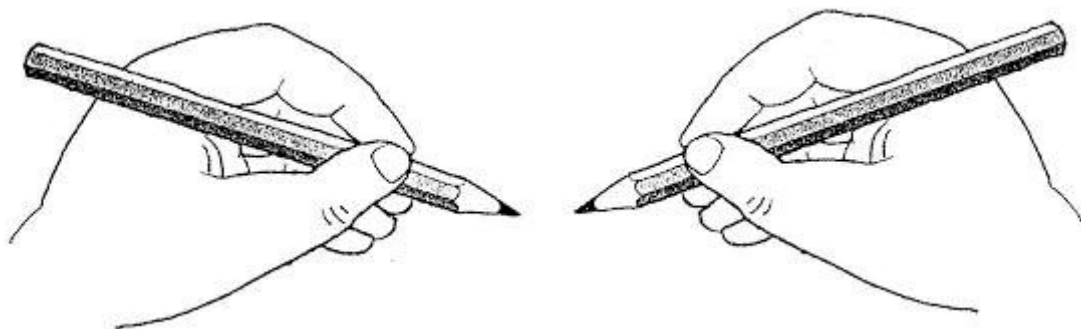
Příloha 2

Zobrazení špatné a správné polohy těla při kreslení a psaní (Bednářová, 2006).

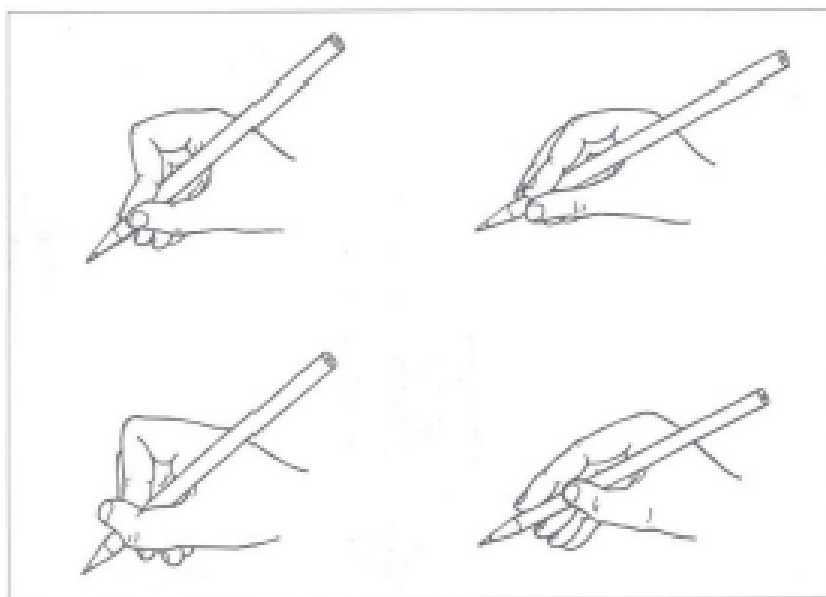
Příloha 3

Zobrazení správného úchopu psacího náčiní (Bednářová, 2006).

Příloha 4

Zobrazení nesprávného úchopu psacího náčiní (Bednářová, 2006).

Příloha 5

Logo Mateřského centra Hnízdo Zábřeh.

Příloha 6

Tabulka pravidelného programu MC Hnízdo Zábřeh.

Pondělí	<i>Volná herna</i>	8:30 – 11:30	Možnost pro dospělé a děti společně využít dopolední čas v jiném prostředí, než domácím, s jinými hračkami a hracími pomůckami.
	<i>Modlitby matek</i>	17:00 – 18:00	Scházení matek, které se v rámci Hnutí modliteb matek modlí za své rodiny i rodiny druhých.
Úterý	<i>Přednášky a besedy</i>	9:30 – 11:30	Přednášky a besedy se organizují ve spolupráci s odborníky nebo se zajímavými osobnostmi na různá témata.
Středa	<i>Tvoření pro radost</i>	8:30 – 11:30	Kreativní možnost odpočinku pro tvořivé rodiče či prarodiče. Děti si mohou hrát v herně nebo rodičům pomáhat.
	<i>Odpolední volná herna</i>	15:30 – 17:30	Využití pro všechny děti, které si chtějí hrát i jinde, než doma. Je zde i možnost kreativního vyrábění. Dospělý doprovod je samozřejmostí.
Čtvrtek	<i>Cvičení rodičů s dětmi</i>	9:30 – 10:30	Rozvoj motorických dovedností dětí od nejmenšího věku. Cvičení se koná na Základní škole Boženy Němcové Zábřeh.
Pátek	<i>Miminec - modlitby matek s dětmi</i>	8:30 – 11:30	Duchovně-duševní rozvoj formou společné modlitby rodičů a dětí za doprovodu duchovních písní. Děti si rovněž mohou hrát v herně.

Příloha č. 7

Vyhledávací tabulka pracovních listů č. 1a – 24a.

Věk	Podzim	Pracovní list č.	Zima	Pracovní list č.	Jaro	Pracovní list č.	Léto	Pracovní list č.
5 - 7	<i>Hrabání listí</i>	<i>1a</i>	<i>Čerti</i>	<i>7a</i>	<i>Deštník</i>	<i>13a</i>	<i>Sluníčko</i>	<i>19a</i>
	<i>Vlaštovky</i>	<i>2a</i>	<i>Anděl</i>	<i>8a</i>	<i>Tulipánky</i>	<i>14a</i>	<i>Skákal pes</i>	<i>20a</i>
	<i><u>Budulínek</u></i>	<i>3a</i>	<i>Zajíček</i>	<i>9a</i>	<i>Semafor</i>	<i>15a</i>	<i>Léto u vody</i>	<i>21a</i>
	<i>Korálky</i>	<i>4a</i>	<i>Sněhulák</i>	<i>10a</i>	<i>Konvička</i>	<i>16a</i>	<i>Autem k moři</i>	<i>22a</i>
	<i>Datel</i>	<i>5a</i>	<i>Padá sníh</i>	<i>11a</i>	<i>Beruška</i>	<i>17a</i>	<i>Tkaničky</i>	<i>23a</i>
	<i>Brambory</i>	<i>6a</i>	<i>Bruslení</i>	<i>12a</i>	<i>Jedeme vláčkem</i>	<i>18a</i>	<i>Lipový list</i>	<i>24a</i>

Příloha č. 8

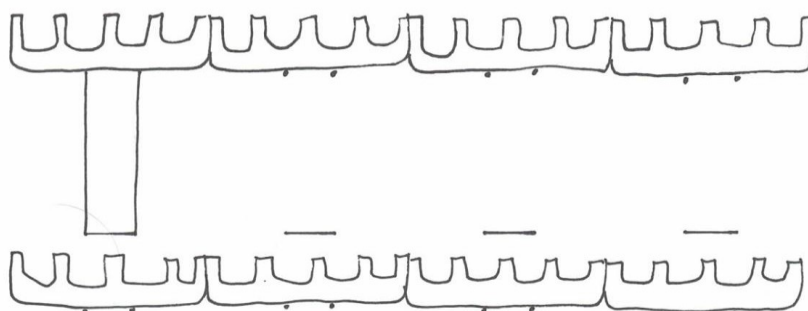
Ukázky pracovních listů pro rozvoj grafomotorických dovedností č. 1a a 2a a Sborníky náhledu pracovních listů č. 1 a 2.

Příloha č. 8 níže obsahuje dva pracovní listy a sborníky náhledů pracovních listů, jejichž plnou verzi zapůjčím při obhajobě bakalářského projektu.

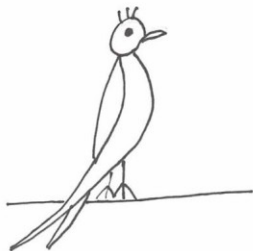
Hrábě potřebují rukojeti. Dokresli je.

Máma, táta pracují,
lístky podzimní shrabují.
Pomůžu jim maličko.
Já jsem hodný, mamičko.

Nakresli vlaštovkám dráty na sezení spojením dvou bodů.

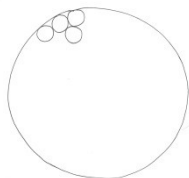

Vlaštovička maličká
poletí do teplíčka.
Teplé kraje už volají,
vlaštovičky ohřívají.

Sborník náhledů pracovních listů 1

Dokresli kreslíkem hřídku do křížků. Kuličky přidáš tak, aby se vyjádřily doteky. Pak nakresli hřídku krouživými tahy vpravo doleva.
Dokresli hřídku oči.
Ať hřídko usne!
A pak se s ní rozloučí.
Ne zapomeň se pozdravit!

Dokresli na špičku kuličky. Buď je přitáhne, buď se kuličky roztrhnou. Pak je vytráhneš.
Málo je, málo je.
Jeden, dva, tři, čtyři.
Kuličky jsou malinky.
Kuličky se roztáhnou.

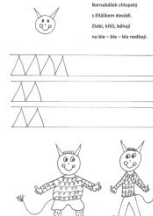
Talíře do stromů jako dřív dřívější.

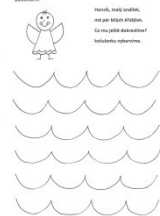
Dokresli kuličky a pak kuličky krouživě.

Převleči si kuličky v sestavě hřídku a pak kuličky krouživě doleva a vpravo.

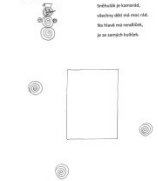
Dokresli kuličky tak, aby se kuličky krouživě doleva a vpravo.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, aby se kuličky krouživě doleva a vpravo.

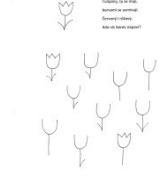
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

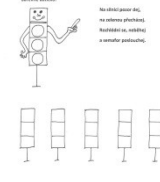
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

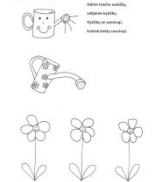
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

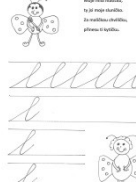
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

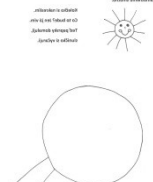
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

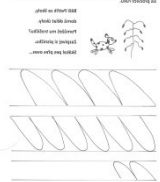
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

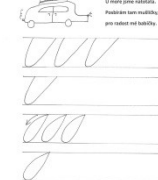
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

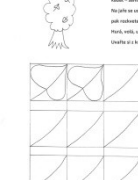
Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

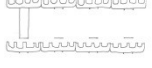

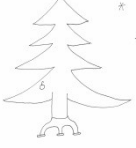

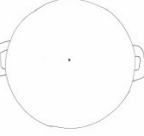

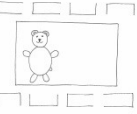

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Dokresli kuličky, jak máš. Kuličky máš kuličky, kuličky máš kuličky.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.
Dokresli kuličky, jak máš.

Sborník náhledů pracovních listů 2

<p>Kresličky pohybuje rukama kolem dokona představit hošičku.</p> <p>Křepčí v ruce má odpočí, vzpačí se při práci vzpříma se šikmo, v zápisu má krádek.</p> 	<p>Kresličky odpočívá v ruce vzpráh se svou kůží, Hvězdička vesela převléká vesela nepřevléká se v ruce, nepřevléká se v ruce.</p> 	<p>Odpočívá pohybuje rukama. Dělatel je Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>De veselé pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p>
<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p>
<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 	<p>Dělatel pohybuje rukama. Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje, Dělatel je pohybuje.</p> 		

Příloha č. 9

Popis jednotlivých činností k pracovním listům.

Příloha č. 9 zahrnuje popis jednotlivých činností k pracovním listům č. 1 – 24, které jsou chronologicky seřazeny níže.

Popis jednotlivých činností č. 1 (k pracovnímu listu č. 1a) – Hrabání listí.

3. 9. 2016

Název činnosti	<i>Hrabání listí – rovné svislé čáry</i>
Cíl	Podpořit děti v tom, aby se nebálo požádat dospělého o pomoc. Seznámit rodiče a děti se správným, zdravým sezením, správným úchopem psacího náčiní a jejich významem. Dítě bude schopno spolupracovat s dospělým při činnosti a naučí se správnému držení těla a tužky při kreslení.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 – 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry A4 (pouze pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy č. 1a v potřebném množství (dále jen PL), Popis jednotlivých činností č. 1 - Hrabání listí, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Ťukání</i> , písnička <i>Velké kolo uděláme</i> (rozdám rodičům pro lepší orientaci v textu).
Motivace dětí	Úvodní písnička - <i>Velké kolo uděláme</i> , práce s motivační básničkou (viz. PL č. 1a) + doprovodné pohyby celého těla, rukou a nohou, které vedou k uvolnění, s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, básnička <i>Ťukání</i> . Pochvala.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č.1a. Básnička <i>Ťukání</i> , cvičení na archu A3.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se v kroužku budeme věnovat a seznámím je s pravidelným průběhem činností, tak, jak budou obvykle navazovat na sebe. Vysvětlím jim strukturu jednotlivých činností. Samozřejmě si uvědomuji, že je nutno počítat s „lidským faktorem“ a vím, že v této věkové kategorii je potřeba vždy vycházet ze zájmu a potřeb dětí. Vysvětlím, proč budeme s dětmi cvičit nejdříve uvolňovací cviky, k čemu je tato činnost vhodná (co rozvíjí), jaké je správné a nesprávné držení těla při psaní a kreslení a správný úchop psacího náčiní včetně správného úhlu pro držení tužky (ukážu demonstrační obrázky sezení i úchopů pro praváky i leváky a vysvětlím, proč je potřeba na tyto zásady neustále dbát) při kreslení a psaní. Vysvětlím dopady nesprávného sezení a úchopu psacího náčiní na lidský organismus. Veškeré informace budu podkládat konkrétní

	<p>ukázkou a poprosím rodiče i děti, aby ukazovali se mnou. Demonstrační obrázky poté nechám na stole k dispozici. Odpovím na případné dotazy rodičů a dětí.</p> <p>Poté přejdeme ke konkrétní práci s dětmi. Přivolá nás svolávací písnička: <i>Velké kolo uděláme</i>. Přečtu/přečteme (s dospělými) básničku z PL č. 1a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat kašpárka“ – poskakujeme a třepeme se jako hadrová panenka). Již při této aktivitě zapojím, bude li to možné, vždy i dospělé.</p> <p>Po uvítací a seznamovací činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně děti naučíme další novou básničku s rozvíčováním prstů, kterou budeme často využívat již přímo u stolečků – <i>Ťukání</i> a přejdeme k cvičení grafomotoriky dle PL č. 1a.</p> <p>Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je v PL zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na velký papír, který má dítě před sebou (A3) a vykonáváme konkrétní průpravné tahy tužkou nebo barevnou pastelkou (dle zájmu dětí). Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění (činnost rovněž předvádím) ruky rozdám vlastní PL č. 1a ve formátu A4. Předvedu očekávanou činnost a v průběhu této i předchozí činnosti budu chodit mezi skupinkami a sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky a tužky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou při práci uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Sleduji také dospělé, jak s dítětem pracují a jak se v činnosti angažují. Děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní.</p> <p>Děti odměním (obrázek veverky, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dohodnu se s maminkou, zda mu v celém souboru činností ještě pomůže, a poskytnu mu pro radost k výběru některý další podzimní PL, určený nižším věkovým kategoriím.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy. Zpětná vazba od rodičů je pro mne cenným zdrojem informací.</p>
<p>Konkretizované očekávané výstupy</p>	<p>Dítě dokáže spolupracovat s dospělým při činnosti a respektuje správné držení těla a tužky při kreslení a psaní. Motivace byla zábavná a účinná. Děti činnost bavila. Došlo k podpoře</p>

	spolupráce mezi dítětem a dospělým. Dítě se nebojí požádat dospělého o pomoc. Rodiče rozumí důvodům správného sezení u psaní a důvodům správného držení psacího náčiní.
Evaluace činnosti	Jednotlivé evaluace činností budu doplňovat pravidelně vždy po ukončení kroužku v daném dni.

Popis jednotlivých činností č. 2 (k pracovnímu listu č. 2a) – Vlaštovky

19. 9. 2016

Název činnosti	<i>Vlaštovky – rovné vodorovné čáry</i>
Cíl	Děti budou schopny soustředěně pracovat na zadaném úkolu a procvičí si jeden ze základních grafických prvků písma – kreslení vodorovných čar.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 – 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry A4 (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 2a, Popis jednotlivých činností č. 2 - Vlaštovky, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Ťukání</i> (pro lepší prohloubení textu básničky z minulé hodiny), písnička <i>Velké kolo uděláme</i> , rovněž pro lepší prohloubení textu básničky z minulé hodiny, modelína, vystřižené vlaštovičky z papíru.
Motivace dětí	Úvodní písnička - <i>Velké kolo uděláme</i> , práce s motivační básničkou (viz. PL č. 2a) + doprovodné pohyby celého těla, rukou a nohou, které vedou k uvolnění, s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, básnička <i>Ťukání</i> , práce s barevnou modelínou. Pochvala.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 2a. Modelování. Básnička <i>Ťukání</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve zopakujeme všechny zásadní informace, které byly rodičům a dětem poskytnuty v první hodině. Demonstrují již pouze správné sezení a správný úchop a děti ukazují se mnou (rodiče pomáhají svému dítěti při práci). Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička: <i>Velké kolo uděláme</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 2a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat vlaštovičku“ – poskakujeme a třepeme se jako hadrová panenka). Zapojím děti i rodiče. Po této uvítací činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně s dětmi zopakujeme a dle návodu předvedeme básničku <i>Ťukání</i> a přejdeme k dalšímu rozcvičení prstů, k němuž použijeme kousek barevné modelíny. Děti s dospělými budou mít za úkol vymodelovat nejprve kuličky a z kuliček úzké válečky (elektrické dráty). Následně je

	<p>všechny sestavíme doprostřed stolu podle velikosti, říkáme si, který je nejdelší (nejkratší, červený, první...) a přiložíme na ně vlašovičky, které budu mít předem připravené na stole. Umyjeme si ruce.</p> <p>Dále přistoupíme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 2a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je na PL zaznamenan a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté již rozdám vlastní PL č. 2a ve formátu A4. Předvedu, jakým způsobem budou děti pracovat a ty se pusť do práce. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné, nebo křečovitě?), zdali se soustředí. Při práci opět sleduji také dospělé, jak s dítětem pracují a jak se v činnosti angažují. V průběhu celé aktivity děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek vlašovičky, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dám mu k dispozici modelovací hmotu.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Dítě se dokáže soustředit nad zadaným úkolem. Dítě si procvičilo jeden ze základních grafických prvků písma. Dítě ovládá dovednost kreslení vodorovných rovných čar.
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 3 (k pracovnímu listu č. 3a) – Budulínek

12. 10. 2016

Název činnosti	<i>Budulínek – uzavřené kruhy</i>
Cíl	Dítě bude umět samostatně pracovat podle zadaných pokynů. Podpořím schopnost dítěte kreslit geometrické tvary kruhu libovolně v ohraničeném prostoru, ukončit linii tvaru. Prohloubím dovednost stříhání požadovaného tvaru u dětí.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti)
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 – 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), barevné papíry ke stříhání, velký hrnec z papírového archu A1, nůžky, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy č. 3a, Popis jednotlivých činností č. 3 - Budulínek, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Zajíc neposeda</i> , nová svolávací písnička: <i>Pojďte, děti</i> , barevné obrázky z pohádky <i>O Budulínkovi</i> , obrázky s posloupností děje pohádky <i>O Budulínkovi</i> .
Motivace dětí	Úvodní písnička - <i>Pojďte, děti</i> , práce s motivační básničkou (viz. PL č. 3a) + doprovodné pohyby celého těla, rukou a nohou, které vedou k uvolnění, s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, básnička <i>Zajíc neposeda</i> , pohádka <i>O Budulínkovi</i> , práce s nůžkami. Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č.3a. Stříhání. Básnička <i>Zajíc neposeda</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve opět vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se budeme věnovat a zopakujeme si zásady správného kreslení a psaní. Přivolá nás svolávací písnička: <i>Pojďte, děti</i> . přečtu/přečteme (s dospělými) básničku z PL č. 3a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat Budulínkovi hrášek z kapsiček“ – poskakujeme a třepeme se jako hadrová panenka). Již při této aktivitě zapojím, bude li to možné, vždy i dospělé. Po uvítací činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně děti naučíme další novou básničku s ukazováním – <i>Zajíc neposeda</i> a plynule pokračuji v motivaci:

	<p>V lese žije spousta zvířat, nejen zajáci, ale třeba i...??? Děti odpovídají. Zastavíme se u lišky a zopakujeme si obsah pohádky O Budulínkovi a její ponaučení. Demonstrujeme pomocí obrázků. Rozdám nůžky, žluté a zelené papíry ke stříhání a každé dítě bude mít za úkol vystříhnout jeden velký hrášek (maminka hrášek předkreslí). Všechny hrášky pak umístíme do hrnce z papíru (Budulínkův hrnec s kaší), který bude připraven na koberci, a popřejeme si hodně zdaru při další práci.</p> <p>Přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 3a, listy rozdám a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Znovu předvedu dětem, jaký úkol je čeká. V průběhu této i předchozí činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. V celé činnosti sleduji také dospělé, jak s dítětem pracují a jak se v činnosti angažují. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek z pohádky O Budulínkovi, který je běžně dostupný na internetu, k omalování a vystřížení doma).</p> <p>V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dohodnu se s maminkou, zda mu pomůže a zapůjčím mu znovu nůžky spolu s obrázky z pohádky O Budulínkovi k seřazení dle posloupnosti děje pohádky (např.: 1. obrázek = Budulínek se loučí s babičkou a dědečkem, 2. obrázek = Budulínek si hraje sám doma a na peci je hrachová kaše, 3. obrázek = Liška klepe na dveře...). S dospělými si mohou po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Dítě pracuje podle zadaných pokynů. Dítě kreslí geometrické tvary kruhu libovolně v ohraničeném prostoru, dokáže ukončit linii tvaru v požadovaném místě. Dítě umí stříhat.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 4 (k pracovnímu listu č. 4a) - Korálky

26. 10. 2016

Název činnosti	<i>Korálky – uzavřené kruhy</i>
Cíl	Zjistit, zda dítě umí vytrhávat z papíru předkreslený jednoduchý tvar. Rozvíjet schopnost kreslit drobné geometrické tvary kruhu řetězovitě za sebou v linii. Děti budou umět využívat materiál, který je k dispozici a rozvíjet tak tvořivost.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti)
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 – 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), barevné papíry k vytrhávání korálků, obrázek indiána, na papíře A3 nakreslená šňůrka, lepidlo, tužky, pastelky (trojhranné), Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), vtištěné PL č. 4a., Popis jednotlivých činností č. 4a - Korálky, básnička <i>Hudebníci</i> svolávací písnička: <i>Pojďte, děti</i> , navlékací nit, barevné těstoviny.
Motivace dětí	Úvodní písnička - <i>Pojďte, děti</i> , práce s motivační básničkou (viz. PL č. 4a) + doprovodné pohyby celého těla, rukou a nohou, které vedou k uvolnění, s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, básnička <i>Hudebníci</i> , velký obrázek tančícího a zpívajícího indiána s korálky na krku, práce s barevným papírem. Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č.4a. vytrhávání. Básnička <i>Hudebníci</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve opět vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se budeme věnovat, zopakujeme si správný úchop psacího náčiní. Přivolá nás svolávací písnička: <i>Pojďte, děti</i> . přečtu/přečteme (s dospělými) básničku z PL č. 4a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat korálky z krabičky“ – poskakujeme a třepeme se jako hadrová panenka). Již při této aktivitě zapojím, bude li to možné, vždy i dospělé. Po uvítací činnosti naučíme děti další novou básničku s ukazováním, kterou budeme často využívat – <i>Hudebníci</i> . Nejprve si u básničky zaskotačíme jako indián na velkém obrázku a pak přejdeme ke stolečku. Přistoupíme k motivované činnosti – vytrhávání korálků pro indiána. Každé dítě bude mít za úkol vytrhat z barevného papíru pět barevné korálků, které pak společně přilepíme na předem na papíře A3 předkreslenou

	<p>šňůrku.</p> <p>Poté přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 4a. Vysvětlím a předvedu dětem i rodičům úkol, který je PL zaznamenan a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Děti začnou pracovat. V průběhu této i předchozí činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné, nebo křečovité?), zdali se soustředí. V průběhu celé aktivity děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní a pro radost si ještě znovu „zatančíme“ v rytmu básničky – Hudebníci.</p> <p>Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek indiána, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, bude mít k dispozici navlékací šňůrku a barevné těstoviny k navlékání.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovédět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí využívat materiál, který je jim k dispozici. Podpořila jsem rozvoj tvořivosti dětí. Dítě umí vytrhávat, umí kreslit drobné geometrické tvary kruhu řetězovitě za sebou v linii.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 5 (k pracovnímu listu č. 5a) - Datel

2. 11. 2016

Název činnosti	<i>Datel – tečkování</i>
Cíl	Děti budou umět zručně zacházet s předměty různého geometrického. Naučí se manipulovat s hrou: Zatloukačka – hra, kterou má Hnízdo běžně k dispozici (zatloukání hřebíčků do dírek v dřevěných geometrických tvarech a vytváření obrazců z těchto tvarů). Děti si procvičí grafický prvek tečkování.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti)
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 – 45 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 5a., Popis jednotlivých činností č. 5 - Datel, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Hudebníci</i> svolávací písnička: <i>Velké kolo uděláme</i> , básnička <i>Strom</i> . Zatloukácká hra.
Motivace dětí	Úvodní písnička - <i>Velké kolo uděláme</i> , práce s motivační básničkou (viz. PL č. 5a) + doprovodné pohyby celého těla, rukou a nohou, které vedou k uvolnění, s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, básnička <i>Strom</i> , představení Zatloukácké hry a možnost s ní pracovat. Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č.5a. Zatloukačka. Básnička <i>Strom</i> .
Průběh činnosti	Vysvětlení činností dospělým i dětem. Standardní opakování správného sezení při práci u stolečku, správného úchopu psacího náčiní. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička: <i>Velké kolo uděláme</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) básničku z PL č. 5a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat broučky ze stromu“ – poskakujeme a třepeme se jako hadrová panenka). Při této aktivitě zapojím, bude-li to možné, vždy i dospělé. Po uvítací činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadím a předvedu jim Zatloukáckou hru, kterou dám na deset minut dětem k dispozici a budu se těšit, jaké tvary vykouzlí. Na tuto činnost je potřeba si vyhradit dostatek času (až 15 minut). Ze zkušenosti z Vychovatelské praxe II vím, že hra děti velmi baví a že velmi dobře rozvíjí

	<p>jemnou motoriku, neboť hřebíčky jsou subtilní. Z bezpečnostních důvodů je nutné tuto činnost vykonávat pouze u stolečků. Při práci přidáme známou básničku <i>Ťukání</i>, kterou děti nebudou ukazovat, ale jejím opakováním se jim bude její zobrazování přirozeně kořenit v hlavičkách.</p> <p>Po této aktivitě hry odložíme bokem pro případ, že by se k nim děti chtěly vrátit, a naučím děti další novou básničku s ukazováním – <i>Strom</i>. Přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 5a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL zaznamenán a ukazujeme si s dětmi ťukání ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír, rozdám vlastní PL ve formátu A4. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si výsledky našeho snažení a budeme se společně radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek datla běžně dostupný na internetu k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dám mu ještě k dispozici Zatloukací hru.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí zacházet s předměty různého geometrického, umí manipulovat s hrou Zatloukací hra. Děti si procvičily grafický prvek tečkování.
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 6 (k pracovnímu listu č. 6a) – Brambory

16. 11. 2016

Název činnosti	<i>Brambory - horní oblouk</i>
Cíl	Děti si procvičí ovládání ruky, budou ji umět uvolnit je prostřednictvím říkanky s ukazováním. Děti budou umět ovládat grafomotorický prvek - horní oblouk.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	25 – 30 minut.
Pomůcky	Básničky, črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 6a, Popis jednotlivých činností k PL č. 6a - Brambory, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Kutálí se brambora</i> , kterou jsem získala na své Vychovatelské praxi II od p. učitelky Bc. Hany Vodičkové, písnička <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> . Brambory.
Motivace dětí	Práce s motivační básničkou z PL č. 6a + doprovodné pohyby rukou, v nichž budeme držet bramboru, a nohou, které vedou k uvolnění celého těla s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, práce s básničkou <i>Kutálí se brambora</i> - rozcvičení paží až prstíků. Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 6a, činnosti s bramborou. Básnička <i>Kutálí se brambora</i> , <i>manipulace s předmětem – brambora</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si (prostřednictvím demonstračních obrázků, co jsme se v minulosti naučili o správném úchopu tužky a správném sezení a radostně si s dětmi řekneme, proč tomu tak musí být. Demonstrační obrázky nechám opět k na stole k dispozici. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás nová svolávací písnička - <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 6a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla a manipulace s bramborou (plus „vytřepat brambory z košíku“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Pro lepší procvičení manipulace s předmětem naučím děti novou básničku <i>Kutálí se brambora</i> s dalšími cviky uvolňujícími celé paže od ramene po prsty. Dbám na správné uvolňovací pohyby. Po úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti

	<p>společně s dospělými usadíme a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 6a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL zaznamenán a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír.</p> <p>Přistoupíme k nácviku tahů na tabuli, na kterou předem cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní průpravné cviky. Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 6a ve formátu A4 a děti začnou pracovat. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. V průběhu celé aktivity děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek demonstrující jarní sázení brambor, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dohodnu se s maminkou, zda mu v celém souboru činností pomůže a poskytnu mu pro radost k výběru některý PL určený nižším věkovým kategoriím.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí nakreslit grafomotorický prvek horního oblouk, umí si rozcvičit ruce, uvolnit je prostřednictvím říkanky s ukazováním.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 7 (k pracovnímu listu č. 7a) – Barnabášek a Eliášek

3. 12. 2016

Název činnosti	<i>Barnabášek a Eliášek – změna směru tahu čáry v ohraničeném prostoru</i>
Cíl	Děti budou schopny vytvářet úvahy o čertech a správně formulovat smysluplné věty. Podpořit dovednost dítěte změnit směr tahu čáry v ohraničeném prostoru.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 – 45 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), proužky barevného hnědého a černého papíru, velký papírový čert, kterému budou děti dolepovat kožich, nůžky, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 7a, Popis jednotlivých činností PL č. 7a - Barnabášek a Eliášek, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička <i>Rohy, kožichy, kopyta, ocas</i> .
Motivace dětí	Písnička <i>Rohy, kožichy</i> (písničku jsem získala od paní učitelky Bc. Hany Vodičkové ze ZŠ a MŠ Brničko při mé Vychovatelské praxi II.) Práce s motivační básničkou z PL č. 7a + doprovodné pohyby rukou a nohou, které vedou k uvolnění celého těla s postupnou koncentrací na uvolnění paží, zápěstí, prstíků, stříhání kožichu pro čerta. Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Písnička <i>Rohy, kožichy, kopyta, ocas</i> . Motivační básnička z PL č. 7a, stříhání, uvolňovací cviky na tabuli.
Průběh činnosti	Dospělé a děti hodný čert z papíru (velikost A2) svolá na koberec a popovídá jim o nadcházejícím tradičním období Mikuláše. Nechá děti, aby samy řekly, jak to u nich na Mikuláše chodí – dbáme na správnou formulaci věty. Poté je čert naučí novou písničku s pohybem. Čert poprosí děti, aby mu dolepily kožich, má v něm díry. Děti se posadí ke stolečkům a společně rozcvičíme prstíky - jako čertíci za zpěvu písně <i>Mik, Miku, Mikuláš</i> , kterou děti velmi dobře znají. Rozdám jim proužky barevného papíru a děti budou šikmými zástříhy shora a zdola stříhat chlupy do čertova kožichu, které pak společně čertovi na kožich přilepíme. Rozdám vlastní PL č. 7a ve formátu A4 a přečteme si společně, jakou básničku nám čert za naši dobrotu, přinesl. Při čtení

	<p>básničky prstíky střídavě klepeme do stolečku - „hodný čertík klepe na dveře“.</p> <p>Přejdeme k vysvětlení činnosti a předvedení na tabuli. Děti budou dostatečně namotivované a lze přejít ke konkrétnímu listu pro rozvoj grafomotorických dovedností. Postupně si vyzkoušejí cvik na tabuli a mohou začít pracovat přímo do PL č. 7a. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Čertík dětem poděkuje a popřeje krásný „předmikulášský čas“ a rozdá jim omalovánku čertíka, která je běžně dostupná na internetu. S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	<p>Děti se nebojí čerta a umí vytvářet úvahy v zadaném tématu a vytvořit smysluplnou větu. Děti ovládají změnu směru tahu čáry v ohraničeném prostoru.</p>
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 8 (k pracovnímu listu č. 8a) – Andílek

7. 12. 2016

Název činnosti	<i>Andílek – spodní oblouk</i>
Cíl	Děti budou umět vyjadřovat své myšlenky ve srozumitelných větách. Procvičit schopnost dítěte kreslit spodní oblouky.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 – 45 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 8a, Popis jednotlivých činností PL č. 8a – Andílek, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), PC, papírový anděl, svolávací písnička <i>Rohy, kožichy</i> , filmy, perníčky s motivem anděla.
Motivace dětí	Velký papírový andílek, svolávací písnička <i>Rohy, kožichy</i> , pohádky o andělcích – Anděl páně: 21:33 – 25:00 minuta (Strach, 2005), Hrátky s čertem: 59:10 - 1:02:06 minuta (Mach, 1956) na DVD.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 8a, uvolňovací cviky na tabuli.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si (prostřednictvím demonstračních obrázků, co jsme se v minulosti naučili o správném úchopu tužky a správném sezení) Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás nová svolávací písnička – <i>Rohy, kožichy</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 8a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat andílka“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělí. Poté se zeptám dětí, zdali znají televizní pohádky, ve kterých se objevuje anděl, a na PC si pár andílků z pohádek ukážeme. Odpovídáme si na otázky typu: Kdo je andílek? Jak vypadá? Jak se tváří? Jak se chová? Jak se pohybuje? Ukaž, jak cvičí prstíky. Máš andílky rád? Společně s dětmi a dospělými sdílíme nadšení dětí z těšení se na Vánoce. Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům, děti usadíme a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 8a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 8a zaznamenán a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme

	<p>k nácvičku tahů na tabuli, na kterou předem cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní průpravné cviky na tabuli.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 8a ve formátu A4. Děti začnou pracovat. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (perníčky s motivem andílka). S dětmi se pozdravíme, popřejeme si krásné Vánoce a slíbíme si, že se budeme těšit na příště.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí vyjadřovat své myšlenky ve srozumitelných větách. Děti si procvičili kreslení grafického prvku – spodní oblouk.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 9 (k pracovnímu listu č. 9a) – Zajíček a snízek

11. 1. 2017

Název činnosti	<i>Snízek a zajíček – tečky</i>
Cíl	Děti se naučí vyjadřovat své myšlenky v kolektivu bez ostychu. Děti budou vědět, jak mohou pomoci zvířátkům v zimě s potravou. Děti si při vypracovávání úkolu procvičí zápěstí. Po delším období zopakujeme grafomotorický cvik z první skupiny grafických prvků.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 – 45 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 9a, Popis jednotlivých činností k PL č. 9a – Zajíček a snízek, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), demonstrační obrázky lesních zvířátek v zimě, modelína, párátko, pomůcky pro výrobu krmení pro ptáčky za zavěšení, svolávací písnička <i>Pojďte děti</i> , básnička <i>Zajíc neposeda</i> .
Motivace dětí	Básnička <i>Strom</i> , svolávací písnička <i>Pojďte děti</i> , obrázky.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 9a. Básnička <i>Zajíc neposeda</i> .
Průběh činnosti	Díky svátkům kroužek delší dobu neprobíhal a proto si důkladně a znovu vysvětlíme (prostřednictvím demonstračních obrázků), co jsme se v minulosti naučili o správném úchopu tužky a správném sezení. Demonstrační obrázky nechám opět k na stole k dispozici a vysvětlím, jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Pojďte děti</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 9a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat zajíčka“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Zajíc neposeda</i> s manipulací s prstíky. Zeptám se dětí, zdali byly někdy v zimě v lese a viděly ve sněhu nějaké stopy zvířátek. Povídáme si o tom, jak se mají lesní zvířátka v zimě a jak bychom jim mohli prospět. Využívám demonstračních obrázků, které mám předem připraveny.

	<p>Po krátké motivační diskuzi přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 9a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je v PL č. 9a zaznamenán, a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tečkování prstíkem, později párátkem, do modelíny. Tečujeme opatrně, abychom párátko nezlomili (párátko = tužka, pastelka).</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 9a ve formátu A4 a pobídnu děti k práci. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. V průběhu chválím děti a podporuji. Po této činnosti si zajíčka omalujeme.</p> <p>Nakonec opět všechny děti pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Za odměnu dětem za jejich vydatné spolupráce ukážu, jak lze z šišky a sádla vyrobit jednoduché krmení pro ptáčky.</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy. Po činnosti dám ještě, v případě zájmu, dětem k dispozici modelínu.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	<p>Děti dokáží vyjádřit svoje myšlenky v kolektivu a vědí, jak pomoci zvířátkům v zimě s potravou. Děti si procvičily zápěstí. Děti si zopakovaly grafomotorický cvik z první skupiny a ovládají ho.</p>
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 10 (k pracovnímu listu č. 10a) – Sněhulák

25. 1. 2017

Název činnosti	<i>Sněhulák – spirály</i>
Cíl	Děti se naučí rozlišovat roční období. Rozvoj dovednosti kreslit spirály.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	20 – 25 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), Popis jednotlivých činností č. 10 – Sněhulák, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), vytištěné PL č. 10a, básnička <i>Ťukání</i> , písnička <i>At' jsi holka, nebo kluk</i> , krabice s barevným dnem a krupicí, role velkého bílého papíru.
Motivace dětí	Básnička <i>Ťukání</i> , svolávací písnička <i>At' jsi holka nebo kluk</i> , krabice s barevným dnem a krupicí.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 10a. Básnička <i>Ťukání</i> , krabice s barevným dnem a krupicí.
Průběh činnosti	<p>Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si, co už umíme.</p> <p>Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>At' jsi holka, nebo kluk</i>. Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 10a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat sněhuláčka“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé.</p> <p>Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Ťukání</i> s manipulací s prstíky. Před děti postavím krabici, kterou nechám zavřenou. Nechám děti hádat, co v ní asi je. Poté krabici otevřu a vysvětlím dětem, k čemu krabice slouží, a názorně předvedu, že se do ní dá kreslit prstíky s tím, že tahy odhalují barevnost, která je na dně. Každé dítě nechám, aby si v krupici namalovalo, co chce, v rámci tématu zimy. Toto cvičení jsem aplikovala při mé Vychovatelské praxi III a děti velmi zaujalo. Opakujeme si jednotlivá roční období. Průběžně si společně říkáme, které měsíce do jednotlivých ročních období patří.</p> <p>Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 10a</p>

	<p>zaznamenán a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na velký bílý papír – sníh, na který předem cvičení předkreslím a předvedu vlastní cvik. Toto cvičení vykonáváme na podlaze, děti dřepí a využívají jak cvičení cele paže, tak cvičení zápěstí (velké a malé tvary). Dbáme na to, aby se linie nedotýkaly.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 10a ve formátu A4. Děti začnou pracovat. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci dětí, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. V průběhu celé aktivity děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek sněhuláka, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dám mu opakovaně k dispozici „kouzelnou krabici“.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí rozlišovat roční období. Děti umí pracovat s novou grafomotorickou technikou. Rozvíjela se dovednost kreslit spirály.
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 11 (k pracovnímu listu č. 11a) – Padá sníh

1. 2. 2017

Název činnosti	<i>Padá sníh – horní oblouk</i>
Cíl	Děti posilují schopnost soustředit se na činnost a její dokončení. Podpořit schopnost dítěte kreslit horní oblouky bez přerušení v návaznosti na další horní oblouky.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 - 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy (dále jen PL), Popis jednotlivých činností PL č. 11a – Padá sníh, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Strom</i> , svolávací písnička <i>Velké kolo</i> .
Motivace dětí	Básnička <i>Strom</i> , svolávací písnička <i>Velké kolo uděláme</i> . Pochvala, odměna.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 11a. Básnička <i>Strom</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si pravidla pro správné psaní. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Velké kolo uděláme</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 11a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat mráček plný sněhu“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. S dětmi si začnu povídat, jaké mají zážitky z letošní zimy, jestli sáňkovaly, zdali se už koulovali a jaké aktivity venku s dospělými běžně provádějí. Po krátké motivační diskuzi plynule přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 11a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 11a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Strom</i> s manipulací s prstíky. Poté přistoupíme k nácviku tahů na papír formátu A3. Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 11a ve formátu A4. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat průběh práce, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu

	<p>sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek se zimním motivem, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dohodnu se s maminkou, zda mu v celém souboru činností pomůže a poskytnu mu pro radost k výběru některý zimní PL určený nižším věkovým kategoriím.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti posílily schopnost soustředit se na činnost a její dokončení. Děti dokáží kreslit horní oblouky bez přerušení v návaznosti na ostatní oblouky.
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 12 (k pracovnímu listu č. 12a) – Bruslení

16. 2. 2017

Název činnosti	<i>Bruslení – dolní oblouk</i>
Cíl	Děti se naučí pohybovat koordinovaně (napodobování bruslení). Podpořit schopnost dítěte kreslit dolní oblouky bez přerušování.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 - 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), pastelky (trojhranné), vytištěné PL Popis jednotlivých činností č. 12 – Bruslení, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu) básnička <i>Zajíc neposeda</i> , písnička <i>Velké kolo uděláme</i> , mikroténové sáčky.
Motivace dětí	Bruslení na koberci.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 12a. Básnička <i>Zajíc neposeda</i> , bruslení.
Průběh činnosti	<p>Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si pravidla správného sezení a držení tužky (pastelky) při psaní. Demonstrační obrázky nechám opět k na stole k dispozici.</p> <p>Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Velké kolo uděláme</i>. Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 12a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat zajíčka od sněhu“). Opět od začátku zapojím, bude-li to možné, i dospělí.</p> <p>Zeptám se dětí, jestli zkusili někdy bruslit na ledě. Poté si s dětmi vyzkoušíme bruslit na koberci. Budeme procvičovat základní kroky při bruslení, k čemuž nám skvěle poslouží mikroténové sáčky na nožkách. Můžeme zapojit i dospělé. Nakonec sáčky z nožiček navlíkneme na ruce a prostřednictvím pohybů rukou po koberci budeme trénovat klouzavý způsob „psaní“ dolního oblouku dle PL a při tomto si opakujeme básničku z PL.</p> <p>Po této motivační aktivitě se usadíme ke stolečkům a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 12a. Zopakujeme básničku <i>Zajíc neposeda</i> s manipulací s prstíky. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 12a zaznamenán a</p>

	<p>ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Rozdáme PL a dáme se do práce.</p> <p>V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku (pravák, levák), jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek se zimním motivem od Josefa Lady, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dám mu ještě k dispozici sáčky, díky kterým se dá (pod dozorem rodičů) „bruslit“ na koberci.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti se umí pohybovat koordinovaně a jistě. Děti umí kreslit dolní oblouky bez přerušení.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 13 (k pracovnímu listu č. 13a) – Deštníček

8. 3. 2017

Název činnosti	<i>Deštníček – svislé šikmé čáry</i>
Cíl	Děti se naučí zacházet správně s jednoduchými hudebními nástroji. Naučí se chápat a udržet rytmus a tempo. Tužku bude držet správně, tj. dvěma prsty, třetí podložený, s uvolněným zápěstím. Procvičování svislých šikmých čar.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 – 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL, Popis jednotlivých činností č. 13 – Deštníček, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Hudebníci</i> , svolávací písnička <i>Prší, prší</i> , kterou děti běžně znají, hudební nástroj rumba třepačky, skořápky a Orffeoovy nástroje.
Motivace dětí	Písnička <i>Prší, prší</i> . Práce s rumba třepačkami a dalšími hudebními nástroji.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 13a. Básnička <i>Hudebníci</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Prší, prší</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 13a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat deštníček od kapiček“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělí. Na koberci se všichni společně usadíme a rozdáme si hudební nástroje. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Hudebníci</i> s manipulací rumba třepačkami, které jsou v Hnízdě volně k dispozici. Zaspíváme a zahrajeme si společně i písničku <i>Prší, prší</i> . Dbám na dodržování rytmu a tempa. Po této motivační aktivitě se usadíme ke stolkům a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 13a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 13a zaznamenán a

	<p>ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na tabuli, na kterou předem cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní průpravné cviky na tabuli.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 13a ve formátu A4. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek chlapce či holčičky s deštníkem, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, je možné znovu zapůjčit hudební nástroje a zanotovat si pro radost s maminkou nebo kamarádem.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, chápou a dodržují rytmus a tempo. Děti si procvičili svislé šikmé čáry.
Evaluační činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 14 (k pracovnímu listu č. 14a) – Tulipány

15. 3. 2017

Název činnosti	<i>Tulipán – změna směru tahu tužky a kreslení stoupající šikmou čárou s ostrým obratem</i>
Cíl	Děti se naučí registrovat změny v přírodě. Podpořím dovednost dítěte změnit směr tahu tužky a kreslit stoupající šikmou čárou s ostrým obratem, budou se učit a opakovat rozpoznávání jarních květin. Děti se učí vsypat písek do úzkého hrdla pet lahve a netrousit. Učí se udržovat čistotu a pořádek při práci.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 – 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 14a, Popis jednotlivých činností č. 14 – Tulipány, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Ťukání</i> , svolávací písnička <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> , obrázky jarních květin, pet lahve ½ litru, písek, drátky, krepový papír, moosgummi (materiál, kterým Hnízdo disponuje, avšak dosud nebyl využit), nůžky, vázička s tulipánem.
Motivace dětí	Básnička z PL č. 14a, <i>Ťukání</i> , obrázky jarních květin, pracovní činnost – výroba vázičky s tulipánem, netradiční materiál moosgummi.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 14a. Básnička <i>Ťukání</i> , sypání písku do předem určeného otvoru.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Opakování zásad správného sezení a úchopu je nezbytností. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) básničku z PL č. 14a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat tulipán v jarním větříčku“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělí. Dětem ukážu jarní květiny a požádám je, aby mi pověděly, v jakém ročním období tyto květiny kvetou, čím je toto roční

	<p>období charakteristické a jak se liší od zimy, vyzvu děti, aby květiny pojmenovaly. Vedeme děti k vyjadřování se celými větami: Na obrázku je maceška, Na obrázku je narcis, atd. Jako poslední ukážu vázičku s tulipány a děti budou říkat, jaké může mít tulipán barvy.</p> <p>Uvolňovacím cvičením dnes bude výroba vázičky s tulipánem, kterou mám již připravenou pro úvodní motivaci. Děti budou mít za úkol opatrnou činností vsypávat do vázičky písek, zatímco dospělý doprovod vyrobí tulipán z drátku omotaného zeleným kreповým papírem (stonek) a nahoru přilepí květ z pěnovky (moosgummi), kterou pak společně zapíchnout do „vázičky“ – pet lahev s pískem. Uklidíme si stolečky a umyjeme ruce.</p> <p>Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Ťukání</i> s manipulací s prstíky. Přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 14a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 14a zaznamenán a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 14a ve formátu A4. V průběhu činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Děti chválím a podporuji při práci.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek s tulipánem, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. Materiál moosgummi nechám k dispozici pro případ, že by děti chtěly vystřihovat libovolné tvary. Materiál je velmi příjemný na dotyk a disponuje poutavými barvami.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
<p>Konkretizované očekávané výstupy</p>	<p>Děti umí zaregistrovat změny v přírodě. Dítě umí změnit směr tahu tužky a kreslit stoupající šikmou čáru s ostrým obratem. Děti umí rozpoznávat jarní květiny. Děti dokáží vsypat písek do úzkého hrdla pet lahve a netrousit. Udrží čistotu a pořádek při práci.</p>
<p>Evaluace činnosti</p>	

Popis jednotlivých činností č. 15 (k pracovnímu listu č. 15a) – Semafor

5. 4. 2017

Název činnosti	<i>Semafor – plné kruhy</i>
Cíl	Děti se naučí znát a dodržovat základní pravidla chování na chodníku a na ulici (dávat pozor při přecházení, rozumět světelné signalizaci). Rozvoj poznatků o bezpečném chování na silnici, rozvoj dovednosti nakreslit geometrický tvar plného kruhu v ohraničeném prostoru.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30 - 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL 15a, Popis jednotlivých činností č. 15 – Semafor - Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička <i>At' jsi holka, nebo kluk</i> , demonstrační obrázky silničního provoz (plus semaforey pro vozidla i chodce, železniční přejezd), říkanka <i>Brambora</i> , barevné kuličky, pan Semafor
Motivace dětí	říkanka <i>Brambora</i> , obrázky, barevné kuličky, pan Semafor z tvrdého papíru.
Uvolňovací cviky	Motivační básnička z PL č. 15a, říkanka <i>Brambora</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si zásady správné práce s PL. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>At' jsi holka, nebo kluk</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 15a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat semafor“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Na koberci se společně s dětmi i dospělými usadíme. V rámci tématu PL č. 15a si bude s dětmi povídat „pan Semafor“ a to o základních pravidlech chování na ulici, silnici, na železničním přejezdu. Po krátké diskuzi „pan Semafor“ opakuje s dětmi básničku s pohybem o bramboře, která nedávala pozor na silnici

	<p>u železničního přejezdu - <i>Brambora</i>. Dětem dám k dispozici kuličky – červené, oranžové, zelené. Budou mít za úkol přebrat kuličky podle barev. Po shromáždění barev na hromádkách pak děti seřadí barvy podle posloupnosti barev na semaforu (červená – oranžová – zelená). Rozcvičí si tak prstíky a současně si procvičí barvy na semaforu.</p> <p>Po této motivační aktivitě se usadíme ke stolečkům a plynule přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 15a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 15a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 15a ve formátu A4. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku, jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. V průběhu celé aktivity děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek bezpečného chování na ulici, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště.</p> <p>V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, dohodnu se s maminkou, zda mu v celém souboru činností pomůže a poskytnu mu pro radost k výběru některý PL určený nižším věkovým kategoriím.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
<p>Konkretizované očekávané výstupy</p>	<p>Děti znají a dodržují základní pravidla chování na chodníku a na ulici vědí proč a jak dávat pozor při přecházení, rozumí světelné signalizaci. Děti ovládají dovednost nakreslit geometrický tvar plného kruhu v ohraničeném prostoru.</p>
<p>Evaluaace činností</p>	

Popis jednotlivých činností č. 16 (k pracovnímu listu č. 16a) – Konvička

19. 4. 2017

Název činnosti	<i>Konvička – svislé šikmé čáry</i>
Cíl	Děti budou umět rozlišovat a používat základní prostorové pojmy a orientovat se v prostoru obrázku. Procvičování dovednosti v kreslení svislých šikmých čar – uvolňovací cvičení.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 – 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 16a, Popis jednotlivých činností k PL č. 16a – Konvička, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička <i>Pojďte, děti</i> , básnička <i>Strom</i> , krabice s barevným dnem a pískem, obrázky rostlin a kytek, obrázků zahrady.
Motivace dětí	Krabice s barevným dnem a pískem, obrázky kytek a jarní zahrádky s rozkvetlými květinami.
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 16a, básnička <i>Strom</i> , krabice s barevným dnem a pískem.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si podstatné informace ke správnému úchopu psacích potřeb a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Pojďte, děti</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 16a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat vodu z konvičky“). Opět od začátku zapojím, bude-li to možné, i dospělí. Usadíme se na koberec a ukážu dětem obrázky kytiček – budeme poznávat a soustředit se na odpovídání celou větou. Poté budeme pracovat s velkým obrazem zahrady. Děti budou mít za úkol najít na obrázku rostliny a kytky dle pokynů (tulipán je nahoře, narcis dole, jitrocel roste pod keřem ...

	<p>procvičujeme orientaci v prostoru obrázku).</p> <p>Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Dětem dám k dispozici krabici s barevným dnem a pískem, kterou už děti znají z dřívějších a ve které budeme cvičit svislé šikmé čáry.</p> <p>Poté plynule přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 16a. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Strom</i> s manipulací s prstíky. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír.</p> <p>Rozdám vlastní PL č. 16a ve formátu A4 a děti začnou pracovat. V průběhu této činnosti budu sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Budu sledovat, jak děti drží tužku/pastelku, jaký mají úhel ruky při kreslení, zdali mají správné držení těla (jsou uvolněné nebo křečovité?), zdali se soustředí. Koněvku si děti mohou, samozřejmě omalovat. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek zahrady s jarním kvítím, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma). S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště.</p> <p>V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, můžu mu dle jeho zájmu ještě znovu zapůjčit „barevné krabice“ do nichž mohou děti prstem kreslit jarní kytičky.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
<p>Konkretizované očekávané výstupy</p>	<p>Děti umí rozlišovat a používat základní prostorové pojmy, orientují se v prostoru obrázku. Děti si procvičili dovednost v kreslení svislých šikmých čar – uvolňovací cvičení.</p>
<p>Evaluační činnosti</p>	

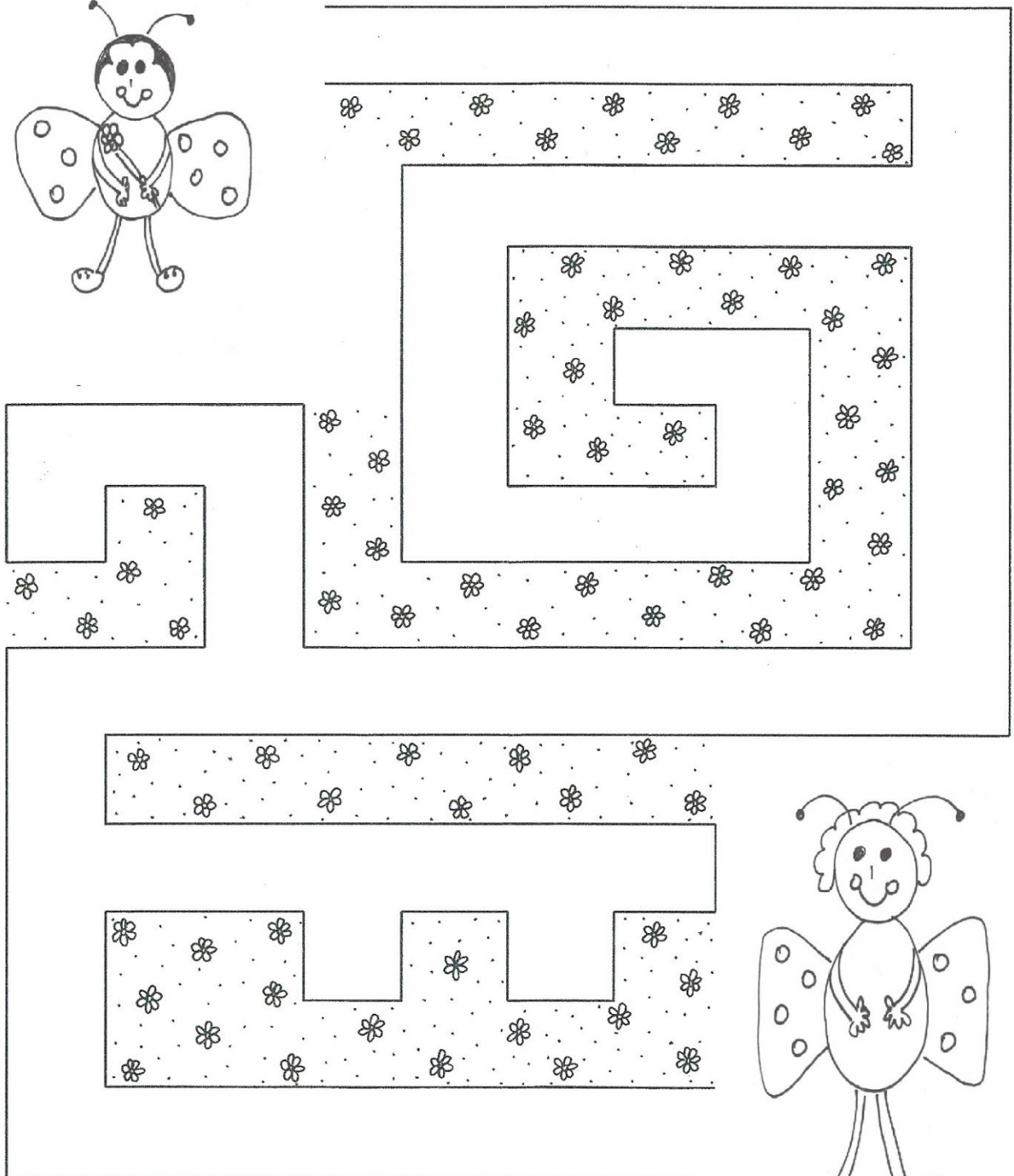
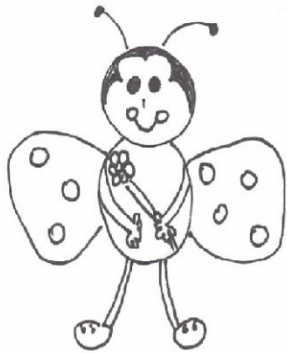
Popis jednotlivých činností č. 17 (k pracovnímu listu č. 17a) – Beruška

3. 5. 2017

Název činnosti	<i>Beruška – horní smyčka</i>
Cíl	Děti se budou umět orientovat v prostoru labyrintu. Rozvíjení dovednost kreslit nepřerušovaně horní smyčky.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	30– 35 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy (dále jen PL), Popis jednotlivých činností k PL č. 17a – Beruška Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička <i>Velké kolo uděláme</i> , básnička <i>Ťukání</i> , vytištěné obrázky labyrintů, holčička Beruška – loutka.
Motivace dětí	Labyrinty, básnička z PL č. 17a, loutka.
Uvolňovací cviky	Básnička <i>Ťukání</i> , básnička z PL č. 17a, uvolňování ruky na arch A3.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si (prostřednictvím demonstračních obrázků, co jsme se v minulosti naučili o správném úchopu tužky a správném sezení a radostně si s dětmi řekneme, proč tomu tak musí být. Demonstrační obrázky nechám opět k na stole k dispozici. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Velké kolo uděláme</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 17a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat berušku“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Radostně s dětmi zopakujeme básničku <i>Ťukání</i> s manipulací s prstíky. Dětem ukážu obrázků labyrintu a vysvětlím jim, k čemu slouží, jak s ním pracovat. Budou mít za úkol pomoci berušce, při hledání cesty k mamince. Nejprve si cestičku k mamince berušce vyznačíme

	<p>tahy prstíky. Až poté pastelkou. Labyrint je přílohou tohoto Popisu jednotlivých činností.</p> <p>Po této aktivitě a plynule přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 17a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 17a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na archy A3 – pracujeme uvolněně barevnými pastelkami.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 17a ve formátu A4. Děti začnou pracovat. V průběhu této činnosti budu sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek berušky, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, budu mít v zásobě další labyrinty pro děti.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti se dokáží orientovat v prostoru. Děti si zlepšili dovednost kreslit nepřerušovaně horní smyčky
Evaluace činnosti	

KYTIČKA PRO MAMINKU

Popis jednotlivých činností č. 18 (k pracovnímu listu č. 18a) – Jedeme vláčkem

17. 5. 2017

Název činnosti	<i>Jedeme vláčkem – dolní smyčky</i>
Cíl	Děti budou umět používat předměty geometrických tvarů, sestavovat z nich obrazce. Budeme rozvíjet dovednost kreslit nepřerušovaně dolní smyčky.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 - 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy (dále jen PL), Popis jednotlivých činností č. 18 – Jedeme vláčkem, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička: <i>Jede, jede mašinka</i> , básnička <i>Hudebníci</i> , různobarevné papírové trojúhelníky, kruhy, čtverce, obdélníky různých rozměrů, lepidlo, nůžky a barevné papíry pro případ, že by si děti chtěly vystříhnout tvar, který nemají k dispozici, předloha mašinky z geometrických tvarů pro motivaci.
Motivace dětí	Skládání obrázků z geometrických tvarů, písnička <i>Jede, jede mašinka</i> : 0:07 – 3:24 minut (Dlap, 2009).
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 18a, básnička <i>Hudebníci</i> , písnička <i>Jede, jede mašinka</i> : 0:07 – 3:24 (Dlap, 2009).
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Jede, jede mašinka</i> (kterou pustím z CD a v jejímž rytmu budeme tancovat a uvolňovat tak celé tělo). Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 18a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat mašinku“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Poté se usadíme ke stolkům a předložím dětem vystřižené geometrické tvary. Děti budou z těchto tvarů skládat vláček dle obrázkové předlohy s tím, že jejich fantazii se meze klást nebudou. Společně s maminkou vláček přilepí na velký papír A3. Po dokončení činnosti přejdeme k vlastnímu cvičení

	<p>grafomotoriky dle PL č. 18a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 18a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Rozcvičíme prstíky prostřednictvím básničky <i>Hudebníci</i>, procvičíme tvar na tabuli a začneme pracovat do PL č. 18a ve formátu A4. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Stále průběžně chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Vláček, který si děti nalepily, si mohou odnést domů.</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště a na úplný závěr si ještě jednou pustíme písničku - <i>Jede, jede mašinka</i> a zatančíme si. S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovédět na dotazy</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti umí používat předměty geometrických tvarů, sestavovat z nich obrazce. Děti ovládli dovednost kreslit nepřerušovaně dolní smyčky.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 19 (k pracovnímu listu č. 19a) – Sluníčko

7. 6. 2017

Název činnosti	<i>Sluníčko – svislé rovné čáry, vodorovné čáry, šikmé čáry</i>
Cíl	Děti budou schopny najít správné řešení jednotlivých úkolů. Děti budou rozvíjet logické a kombinační myšlení. Budou rozvíjet schopnost dětí kreslit svislé rovné čáry, vodorovné čáry a šikmé čáry – uvolňovací cvičení.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 – 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL, Popis jednotlivých činností k PL č. 19a – Sluníčko, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), hádanky s obrázky, svolávací písnička <i>At' jsi holka nebo kluk</i> , nová říkanka <i>Sluníčko se probudilo</i> , papírová sluníčka.
Motivace dětí	Hádanky a obrázky k hádankám, pochvala, básnička <i>Sluníčko se probudilo</i> .
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 19a, básnička <i>Strom</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení s rovnými zády. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>At' jsi holka nebo kluk</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 19a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat sluníčko“). Opět od začátku zapojím, bude-li to možné, i dospělé. Na koberci se všichni společně usadíme a začneme s jednoduchými hádankami pro děti: – „ <i>Leze, leze po železe, nedá pokoj, až tam vleze (klíč)</i> “, „ <i>Znáte tlustou holčičku? Nosí žlutou sukničku. Když jsme ji svlékali, všichni jsme plakali. (cibule)</i> “, „ <i>Posečená znovu roste, a tak pořád, třeba po sté. Stoupneš na ni, přece vstává. Má ji ráda kráva. A též srnka, zajáci, koza, kuň a králíci. (tráva)</i> “, „ <i>Běžím, běžím, nemám dech. Přitom ležím na zádech. Kdo jsem? (řeka)</i> “, „ <i>Ptal se chlapec sluníčka: Mohou chodit jablíčka? Slunce na zem posvítilo, velice se podivilo. Opravdu tam jablíčka vozí jehel</i> “

	<p><i>kulička. Dupe, funí, nařiká, je to tíha veliká. (ježek)“, „Maličké zvířátko zrzavý kožíšek spořádá zakrátko lískový oříšek. Maličké zvířátko je tahle čiperka, větvičku přeskočí, i když je nevelká.(Veverka)“, „Mám pěknou hlavičku a jednu nožičku. Hovím si v mechu v lesíčku.(hřib, houba)“ (Luštěnice, 2010).</i></p> <p>Při správném vyřešení hádanky odkryju dětem obrázek (cibule, ježek, veverka atd.) Po hádankách děti naučím novou říkanku s ukazováním - <i>Sluníčko se probudilo</i> pro rozcvičení zápěstí a prstíků.</p> <p>Usadíme se ke stolečkům a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 19a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 19a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Na velký A3 papír nakreslím kouli (sluníčko) a děti postupně dokreslí paprsky.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 19a ve formátu A4. Děti se chopí práce. V průběhu budu sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (papírová sluníčka pro radost, která doma předem připravím).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, je možné zapůjčit hudební nástroje a zanotovat si pro radost s maminkou nebo kamarádem.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti jsou schopné najít správné řešení hádanky. Děti rozvinuly myšlení prostřednictvím hádanek. Děti umí kreslit svislé rovné čáry, vodorovné čáry a šikmé čáry.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 20 (k pracovnímu listu č. 20a) – Skákal pes

21. 6. 2017

Název činnosti	<i>Skákal pes – dolní a horní oblouky s vratným tahem</i>
Cíl	Děti se naučí dorozumívat nonverbálně. Procvičení dolních a horních oblouků s vratným tahem.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 – 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby), tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné pracovní listy (dále jen PL), Popis jednotlivých činností č. 20 – Skákal pes, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), svolávací písnička <i>Velké kolo uděláme</i> , básnička <i>Zajíc neposeda</i> , písnička <i>Skákal pes, přes oves</i> (MusicModelTrust, 2014).
Motivace dětí	Písnička <i>Skákal pes, přes oves</i> (2:00 - 2:24 minuta), pantomima.
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 20a, básnička <i>Zajíc neposeda</i> .
Průběh činnosti	<p>Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení.</p> <p>Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Velké kolo uděláme</i>. Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 20a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat pejska“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělí.</p> <p>Poté pustím písničku - <i>Skákal pes, přes oves</i> z internetu. Při písničce budu předvádět a děti budou pohyby opakovat po mně. Zaměřím se od procvičení celého těla především na procvičení páteře a rukou až k prstíčkům. Po skončení písničky si zahrajeme společně s dospělými pantomimu. Každé dítě bude předvádět zvíře, které žije na dvoře, a dospělí budou dotyčně zvíře hádat (pantomima).</p> <p>Poté si s dětmi, již u stolečků, zopakujeme básničku <i>Zajíc neposeda</i> s manipulací s prstíky a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 20a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 20a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na tabuli, na kterou předem cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní</p>

	<p>průpravné cviky na tabuli.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 20a ve formátu A4. Pustíme se do práce. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek pejska, jak skáče přes oves, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, je možné zapůjčit Orffeovy hudební nástroje a zanotovat si pro radost s maminkou nebo kamarádem písničku Skákal pes.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti se umí dorozumívat nonverbálně. Děti si procvičily dolní a horní oblouky s vratným tahem.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 21 (k pracovnímu listu č. 21a) – Léto u vody

12. 7. 2017

Název činnosti	<i>Léto u vody – vlnka, horní oblouk s vratným tahem, stoupající šikmá čára s ostrým obratem</i>
Cíl	Děti budou procvičovat běh, skoky a udržování rovnováhy na jedné noze, samostatně rozpoznávat zvířata a vyjadřovat zvukem jejich řeč nebo „řeč“ jejich těla. Budou soustředěně kreslit linie, které vystihují pohyb, procvičovat grafické prvky - vlnka, horní oblouk s vratným tahem, stoupající šikmá čára s ostrým obratem, budou tyto grafické prvky zdárně kreslit.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	45 – 50 minut.
Pomůcky	Črtací papíry (pro případ potřeby, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 21a, Popis jednotlivých činností č. 21 – Léto u vody, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Ťukání</i> , svolávací písnička <i>Pojďte děti</i> ,
Motivace dětí	Básnička z PL č. 21a, cvičení, napodobování pohybu a zvuků zvířat, pobyt venku.
Uvolňovací cviky	básnička <i>Ťukání</i> , Básnička z PL č. 21a, cvičení.
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Pojďte děti</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 21a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat žábu, čápa, hada“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Dovolí li počasí, půjdeme společně ven do vedlejšího parku, kde se společně s dospělým doprovodem dětí postavíme do kruhu a budeme cvičit. Budu předcvičovat zvířata v doprovodu básničky z PL č.21a. Procvičíme si běh jako lev, budeme stát na jedné noze jako plameňák a pohybem a zvuky vyjadřovat další zvířata (některé děti, jak jsem si měla možnost všimnout na praxích, napodobují zvuky zvířat jejich „řečí“, jiné vyjadřují zvuky zvířat prostřednictvím jejich pohybů – př. Žába dělá kvá, kvá nebo ji lze vyjádřit jako hop, hop).

	<p>Po této aktivitě se vrátíme do klubovny, usadíme se ke stolečkům a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 21a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 21a zaznamenan a ukazujeme si s dětmi budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Pro lepší rozcvičení prstíků si zopakujeme básničku <i>Ťukání</i> s procvičením prstíků.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 21a ve formátu A4 a začneme pracovat. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázky zvířátek dle vlastního výběru dětí, které jsou běžně dostupné na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
<p>Konkretizované očekávané výstupy</p>	<p>Děti si procvičily běh, skoky a udržování rovnováhy na jedné noze. Samostatně rozpoznaly zvířata a umí je vyjádřit zvukem jejich řeči či pohybu. Děti soustředěně kreslí linii vystihující pohyb. Děti ovládají grafické prvky - vlnka, horní oblouk s vratným tahem, stoupající šikmá čára s ostrým obratem.</p>
<p>Evaluace činnosti</p>	

Popis jednotlivých činností č. 22 (k pracovnímu listu č. 22a) – Autem k moři

26. 7. 2017

Název činnosti	<i>Autem k moři – ovál s vratným tahem, dolní oblouk s vratným tahem</i>
Cíl	Děti si procvičí koordinaci preferované ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci, skládání z papíru. Procvičení grafických prvků - ovál s vratným tahem a dolní oblouk s vratným tahem.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	35 - 40 minut.
Pomůcky	Črtací papíry A4 (skládání lodiček), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 22a, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), Popis jednotlivých činností č. 22 – Autem k moři, básnička <i>Zajíc neposeda</i> , svolávací písnička <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> , papíry ve tvaru čtverce, film <i>Chobotničky z druhého patra</i> , lepidlo, třpytky, barevné papíry, pastelky, fixy, papírová lodička.
Motivace dětí	Papírová lodička, film <i>Chobotničky z druhého patra</i> : 23:40 – 24:43 minut (Polák, 1986), <i>The largest sailing ship in the world</i> : 0:20 – 1:51 minut (World's Biggest, 2012).
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 22a, básnička <i>Zajíc neposeda</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Ať jsi holka nebo kluk</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 22a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat moře“). Od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělé. Po této úvodní činnosti plynule přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadíme. Seznámím děti i dospělé s následující činností – skládání obrázků z papíru. S dětmi si povídáme, která zvířata a rostliny můžeme v moři najít. Dbáme na tvoření celých vět. Pro lepší motivaci pustím ukázkou z filmu <i>Chobotničky z druhého patra</i> . Pak namotivovaným dětem rozdám papíry ve tvaru čtverce a

	<p>společně budeme krok po kroku skládat lodičku, kterou si děti později vybarví a ozdobí. Poté si s dětmi zopakujeme básničku <i>Zajíc neposeda</i> s manipulací s prstíky a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 22a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 22a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír a tento cvik ještě vyzkoušíme na prostor papíru A3 – různé velikosti a barvy požadovaného tvaru, který před tím předvedu ještě na tabuli a řádně vysvětlím jeho průběh. Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 22a ve formátu A4 a děti začnou pracovat na tento formát. Sleduji práci, popřípadě pomáhám ve cvičení, pomáhám upravovat úchopy, sezení. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek chobotničky, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. Děti si své lodičky omalují, ozdobí a odnesou domů.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytl zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	<p>Děti se naučily zvládat koordinaci preferované ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci, umí dodržovat linie při skládání papíru. Procvičily si grafické prvky - ovál s vratným tahem a dolní oblouk s vratným tahem.</p>
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 23 (k pracovnímu listu č. 23a) – Tkaničky

23. 8. 2016

Název činnosti	<i>Tkaničky – horní a spodní klička.</i>
Cíl	Děti budou rozvíjet vlastní fantazii prostřednictvím dokreslování předem zadaného tvaru na archu A3. Podpoříme dovednost kreslení grafického prvku – horní a spodní klička.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 – 45 minut.
Pomůcky	Básnička z PL č. 23a, črtací papíry A4 (pro případ potřeby), črtací papíry se zadaným tvarem A3, tužky, pastelky (trojhranné), vytištěné PL č. 23a, Popis jednotlivých činností č. 23 – Tkaničky, Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), básnička <i>Hudebníci</i> , svolávací písnička <i>Velké kolo uděláme</i> , různobarevné tkaničky.
Motivace dětí	Dokreslování procvičovaných grafických prvků barevnými pastelkami - horní a spodní klička, Básnička z PL č. 23a.
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 23a, básnička <i>Hudebníci</i> , dokreslování procvičovaných grafických prvků - horní a spodní klička.
Průběh činnosti	<p>Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení.</p> <p>Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Velké kolo uděláme</i>. Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 23a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat tkaničky“). Opět od začátku zapojím, bude-li to možné, i dospělí.</p> <p>Po této úvodní činnosti přejdeme ke stolečkům a děti společně s dospělými usadím. Na každý stoleček rozdám papír A3, na kterém je předkreslená horní a spodní klička. Děti budou mít za úkol podle vlastní fantazie dokreslit, co všechno by mohlo z těchto tvarů vzniknout. Tuto činnost, pro lepší motivaci, předvedu dětem na tabuli s použitím barevných kříd. Motivaci poté smažu, aby děti neovlivňovala v jejich tvoření, a požádám rodiče, aby byli dětem nápomocni.</p> <p>Po tvořivé chvilce si s dětmi zopakujeme básničku <i>Hudebníci</i> s manipulací s prstíky a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 23a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol,</p>

	<p>který je PL č. 23a zaznamenán a ukazujeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na tabuli, na kterou předem znovu cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní průpravné cviky na tabuli.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 23a ve formátu A4. Chodím mezi dětmi a dospělými a sleduji práci, popřípadě pomáhám ve cvičení, pomáhám upravovat úchopy, sezení. Chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (různobarevné tkaničky do botiček, na nichž mohou děti doma procvičovat smyčky).</p> <p>S dětmi se pozdravíme a slíbíme si, že se budeme těšit na příště. V případě že bude některé dítě stále namotivované a bude chtít v práci pokračovat, je možné například zapůjčit hudební nástroje a zanotovat si pro radost s maminkou nebo kamarádem nebo lze zapůjčit Zatloukací hru.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti rozvíjely fantazii a dokreslily možné chybějící části na předem zadaném obrázku. Děti si osvojily dovednost kreslit grafické prvky – horní a spodní klička.
Evaluace činnosti	

Popis jednotlivých činností č. 24 (k pracovnímu listu č. 24a) – Lipový list

30. 8. 2017

Název činnosti	<i>Lipový list – srdcovka.</i>
Cíl	Děti budou umět sledovat a zachytit hlavní myšlenku příběhu, budou se dobře orientovat v textu. Podpoření dovednosti kreslit grafický prvek – srdcovka.
Organizační forma	Hromadná (frontální), skupinová, párová, individuální (v případě nutnosti).
Použité vyučovací metody	Didaktická hra, instruktáž, vysvětlování, rozhovor, problémový rozhovor, metoda názorně demonstrační a práce dětí, pochvaly a odměny, sociální metoda, diskuze.
Časová náročnost	40 - 45 minut.
Pomůcky	Črtací papíry A4 (pro případ potřeby), črtací papíry A3, tužky, pastelky (trojhranné), Příloha č. 2,3,4,7 (viz. Přílohy bakalářského projektu), Popis jednotlivých činností PL č. 24 – Lipový list, PL č. 24a, básnička <i>Strom</i> , svolávací písnička <i>Pojďte, děti</i> , příběh o tom, „Jak se lípa stala našim národním stromem“, vlastnoručně upečený dort na rozloučenou.
Motivace dětí	Básnička z PL č. 24a, příběh.
Uvolňovací cviky	Básnička z PL č. 24a, básnička <i>Strom</i> .
Průběh činnosti	Nejdříve vysvětlím dospělým i dětem jakým činnostem se dnes budeme věnovat. Zopakujeme si správný úchop psacího náčiní a sezení. Poté přejdeme k motivaci pro děti. Přivolá nás svolávací písnička – <i>Pojďte, děti</i> . Přečtu/přečteme (s dospělými) novou básničku z PL č. 24a a radostně ji opakujeme, přičemž využijeme pohyby celého těla (plus „vytřepat lístečky ze stromu“). Opět od začátku zapojím, bude li to možné, i dospělí. Po této úvodní činnosti se společně posadíme na koberec. Uvedu činnost, které se budeme věnovat, a řeknu, ať si každý udělá pohodlí, protože budu vyprávět příběh. Zpočátku se děti zeptám, zdali ví, že a z jakého důvodu je lípa našim národním stromem, a začnu číst příběh, který o tom vypráví. Po přečtení příběhu se děti zeptám znova, jestli už odpověď znají a budeme si chvíli povídat. Zaměřím se na zjištění, zda děti příběh sledovaly pozorně a orientují se v něm. Toto si budu ověřovat otázkami, jejichž odpověď lze v příběhu zpětně nalézt. Poté si s dětmi zopakujeme básničku <i>Strom</i> s manipulací s prstíky a přejdeme k vlastnímu cvičení grafomotoriky dle PL č. 24a. Vysvětlím dětem i rodičům úkol, který je PL č. 24a zaznamenán a ukážeme si budoucí tahy ve vzduchu – jako

	<p>bychom psali na vzdušný papír. Poté přistoupíme k nácviku tahů na tabuli, na kterou předem cvičení předkreslím, a po jednom dítěti vykonáváme konkrétní průpravné cviky na tabuli. Důsledně dbáme na dodržení tvaru. Děti obkreslují předem zadané tahy, přicházejí a odcházejí od tabule postupně a po příchodu ke stolečku zkoušejí tvar srdcovka na volný papír A3 nebo A4 – dle zájmu dětí, zatímco ostatní děti ještě pracují na tabuli.</p> <p>Po procvičení a současně hlubšímu uvolnění ruky rozdám vlastní PL č. 24a ve formátu A4 a pracujeme. V průběhu této činnosti budu chodit mezi dětmi a dospělými a sledovat práci, popřípadě pomáhat ve cvičení, upravovat úchopy, sezení. Opět děti chválím a podporuji.</p> <p>Po dokončení činnosti opět všechny pochválím, ukážeme si společně výsledky našeho snažení a budeme se radovat, jak jsme byli šikovní. Pak poskytnu dětem odměnu (obrázek stromu lípa, v němž jsou zřetelně vykreslena srdíčka listů, který je běžně dostupný na internetu, k omalování doma).</p> <p>S dětmi se pozdravíme, popřejeme si krásný pobyt ve škole, v 1. Třídě. Kroužek tak „pomyslně“ ukončíme. Na oslavu zdárného absolvování celé série cviků v kroužku proběhne krátká diskotéka, upeču dětem velký dort s barevným marcipánem a budeme se radovat.</p> <p>S dospělými si mohu po činnosti sednout, aby mi poskytli zpětnou vazbu, popřípadě jim mohu odpovědět na dotazy.</p>
Konkretizované očekávané výstupy	Děti dokážou sledovat a zachytit hlavní myšlenku příběhu, orientují se v přečteném textu. Děti si osvojily dovednost kreslit grafický prvek – srdcovka.
Evaluace činnosti	

Příloha 10

Tabulka evaluace (Svobodová, 2005).

Datum hodnoceného bloku	
Téma a cíle:	
<i>Stanovila jsem adekvátní cíl?</i>	
<i>Naplánovala jsem získání dílčích výstupů přiměřeně (množství, náročnosti)?</i>	
<i>Získaly děti plánované kompetence (všechny děti, polovina, málokdo, nikdo) - zdůvodnění</i>	
<i>Připravila jsem dostatek činností, vedoucích k žádoucímu cíli?</i>	
<i>Zaujaly tyto činnosti děti dostatečně? (všechny, jen někoho, nikoho) – zdůvodnění</i>	
<i>Zvolila jsem vhodnou motivaci, která děti „nastartovala“ k další práci?</i>	
<i>Byly naplněny stanovené cíle?</i>	
<i>Závěry pro příští práci</i>	